

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних та прикладних наук
Кафедра управління та адміністрування

на правах рукопису
УКД 336.5

Агеп'юк Михайло Михайлович

**СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛЬНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра

Науковий керівник:
к.е.н. Розумович Н.Ф.

2023

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних та прикладних наук

Кафедра управління та адміністрування

Освітній рівень «магістр»
(шифр і назва)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри управління та адміністрування

к.е.н., доцент Гавадзин Н.О.

«20» вересня 2022 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Агеп'юку Михайлу Михайловичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи

керівник роботи Розумович Наталія Федорівна, к.е.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора університету від «20» вересня 2022 р. №01/3-НВ

2. Строк подання студентом роботи 03. 02. 2023р.

3. Вихідні дані до роботи нормативно-правові документи, методики, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, дані Державного та місцевого бюджетів за 2018-2021 роки, матеріали наукових конференцій, навчальна та періодична література, інформація інтернет-джерел, план кваліфікаційної роботи

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1 Теоретико-методологічні основи соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. 2 Аналіз видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні. 3 Проблеми та перспективи соціального захисту та соціального забезпечення.

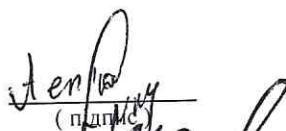
5. Перелік графічного матеріалу рисунки, матеріали, таблиці

6. Дата видачі завдання 22.09.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Приміт
1	Визначення тематики, уточнення плану роботи, оформлення та затвердження завдання	22.09.2022	викон
2	Опрацювання літературних джерел, нормативних документів, збір та обробка статистичних, звітних даних, проведення розрахунків та аналізу	27.09.2022	викон
3	Написання розділу 1. Теоретико-методологічні основи соціального захисту та соціального забезпечення в Україні	12.10.2022	викон
4	Написання розділу 2. Аналіз видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні	09.11.2022	викон
5	Написання розділу 3. Проблеми та перспективи соціального захисту та соціального забезпечення.	30.11.2022	викон
6	Підготовка висновків	07.12.2022	викон
7	Написання вступу	07.12.2022	викон
8	Попередній захист	14.12.2022	викон
9	Повне остаточне оформлення і подання кваліфікаційної роботи на кафедру, реєстрація	03.02.2023	викон

Студент

(підпис)

Агеєв'юк М.М.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Розумович Н.Ф.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Агеп'юк М.М. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи. – Рукопис.

Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа і страхування». ЗВО «Університет Короля Данила». Івано-Франківськ, 2023.

Метою дослідження є вивчення теоретичної бази для планування та здійснення видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення, а також визначення шляхів покращення існуючої система фінансування соціального забезпечення населення.

В першому розділі розкрито основні складові системи соціального захисту населення в Україні, як одного з елементів в загальній системі діяльності держави, а також особливості зарубіжного досвіду.

В другому розділі здійснено аналіз видатків з державного та місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення. Розглянуто нормативно - правову базу призначення різних пільг, соціальних виплат, допомог та соціальних послуг.

В третьому розділі досліджено проблеми та напрямки удосконалення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення населення, розкрито недоліки, зокрема певні обмеження прав отримувачів соціальних послуг.

Робота завершується висновками, де узагальнено отримані результати та запропоновано основні напрямки удосконалення існуючої системи соціального забезпечення, а також створення необхідних умов належного функціонування механізму системи соціального захисту в Україні.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, пільги, виплати, допомоги.

ABSTRACT

Agepyuk M.M. The system of social protection and social security in Ukraine: real state and prospects.

Scientific work for obtaining a master's degree in specialty 072 "Finance, banking and insurance". King Daniel University. Ivano-Frankivsk, 2023.

The purpose of the study is to examine the theoretical basis for planning and implementing social protection and social security expenditures, as well as to identify ways to improve the existing system of social security financing.

The first section describes the main components of the social protection system in Ukraine as one of the elements in the overall system of state activity, as well as the peculiarities of foreign experience.

The second section analyzes expenditures from the state and local budgets for social protection and social security. The regulatory framework for the allocation of various benefits, social payments, allowances and social services is considered.

The third section examines the problems and directions for improving expenditures on social protection and social security, and reveals shortcomings, including certain restrictions on the rights of recipients of social services.

The paper concludes with conclusions summarizing the results obtained and proposing the main directions for improving the existing social security system, as well as creating the necessary conditions for the proper functioning of the social security mechanism in Ukraine.

Keywords: social protection, social security, benefits, payments, allowances.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ 1 Теоретико-методологічні основи соціального захисту та соціального забезпечення в Україні.....	8
1.1 Основні складові системи соціального захисту населення.....	8
1.2 Соціальне забезпечення як складова соціальної політики.....	14
1.3 Зарубіжний досвід соціального захисту населення.....	21
Висновки до розділу.....	28
Розділ 2 Аналіз видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні	30
2.1 Характеристика та аналіз системи державних соціальних стандартів у 2019-2021 роках.....	30
2.2 Аналіз видатків з державного та місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення.....	38
2.3 Зміни в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.....	47
Висновки до розділу.....	53
Розділ 3 Проблеми та перспективи соціального захисту та соціального забезпечення.....	55
3.1 Проблеми соціальної сфери в Україні.....	55
3.2 Перспективи удосконалення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення.....	61
Висновки до розділу.....	66
Висновки.....	68
Список використаних джерел.....	70
Додатки.....	78

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах, коли саме населення не має достатньо коштів для задоволення основних потреб, а приватний сектор не зацікавлений у наданні необхідних послуг незахищеним верствам суспільства, тягар забезпечення належного соціально-економічного рівня для своїх громадян стає одним із основних функцій держави, суспільства. Видатки на захист і соціальне забезпечення є одними з найбільших статей видатків державного бюджету. Існуюча система соціального захисту та соціального забезпечення передбачає державну підтримку найбільш незахищених верств населення з метою забезпечення належного рівня життя та підвищення добробуту громадян. Забезпечення належної підтримки вразливих груп потребує постійного вдосконалення процесу планування та реалізації витрат на соціальний захист і соціальне забезпечення.

До найбільш незахищених верств населення в Україні належать: малозабезпечені сім'ї; громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; фізичні особи, які надають соціальні послуги; жінки, яким присвоєно почесне звання України "Мати-героїня"; особи, які постраждали від торгівлі людьми; багатодітні сім'ї; учасники бойових дій, матері-одиначки, особи з особливими потребами тощо.

Свої праці щодо соціального захисту та соціального забезпечення присвятили українські та іноземні вчені та фахівці, такі як: Н. Болотіна, Н. Борецька, Р. Гаврюшенко, Н. Коваль, А. Єпіфанов, І. Сало, О. Палій, В. Скуратівський, В. Москаленко, О. Кайтанський, Ю. Махортов, Н. Телічко, А. Медвідь та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є вивчення теоретичної бази для планування та здійснення видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення та визначення ключових напрямів для покращення існуючої системи фінансування соціального забезпечення, яка має на меті

удосконалити процес планування соціальних видатків та підвищити рівень соціального захисту населення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **основні завдання**:

- розкрити поняття «соціального захисту» та «соціального забезпечення» та висвітлити їх основні принципи;
- вивчити концептуальні основи планування та виконання витрат соціального захисту і соціального забезпечення;
- здійснити аналіз та систематизацію нормативно-правових актів гарантування соціального захисту та соціального забезпечення;
- проаналізувати соціальний захист населення у зарубіжних країнах;
- проаналізувати поточний стан реалізації соціального захисту та соціального забезпечення в Україні;
- провести оцінку рівня здійснення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення на місцевому рівні;
- дослідити основні проблеми соціального захисту населення в Україні та світі;
- запропонувати шляхи подолання проблем соціального захисту та соціального забезпечення.

Об'єкт дослідження – це суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення соціального захисту та соціального забезпечення населення.

Предмет дослідження – це правові засади соціального захисту та соціального забезпечення населення в Україні.

Методи дослідження. Досліджена тема роботи з методологічної точки зору належить до вищого рівня наукового знання, тому вона має як наукове, так і практичне значення. В процесі дослідження роботи були використані загальнонаукові та емпіричні методи, а саме: аналіз; синтез; індукція; дедукція; порівняння; формалізація; абстрагування; моделювання; графічно-табличний; логічний; аксіоматичний методи та інші прийоми.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні змісту соціального захисту та соціального забезпечення та розробці практичних рекомендацій стосовно поліпшення планування та виконання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в контексті покращення рівня соціального захисту в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо вдосконалення виконання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення та покращення системи соціального захисту в Україні.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Вагомі результати теоретичних і практичних досліджень кваліфікаційної роботи розглянуто й обговорено на X Всеукраїнському студентському науковому симпозіуму «Співдружність наук: архітектура, економіка, право», який відбувся 18 листопада 2022 року у м. Івано-Франківську.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, що охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (найменувань).

Повний обсяг кваліфікаційної роботи магістра становить 77 с., з яких основний текст – 68 с., список використаних джерел – 70 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

1.1 Основні складові системи соціального захисту населення

В українському суспільстві завжди існували різні форми соціальної підтримки, але поняття «соціальний захист» почало використовуватися на етапі становлення ринкових форм організації економіки. Фінансове забезпечення соціальних гарантій, спрямованих на запобігання соціальним конфліктам і соціального зриву та створення соціального буфера проти ринкових ризиків.

Поняття «соціальний захист» закріплене конституційно. Разом з тим термін «соціальне забезпечення», який широко використовувався за радянських часів, продовжує знаходитися в науково-практичному обігу і є центральною категорією права соціального забезпечення, яке, в свою чергу, є невід'ємною складовою загальної системи національного права України.

Система соціального захисту - це інтегрована цілісність соціального страхування, соціальної допомоги та гарантій, що орієнтована на сталий людський фундамент. Для формування системи соціального страхування в нашій державі заклали Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, прийняті 14 січня 1998 р. Цей Закон визначив принципи та загальні правові, фінансові й організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян в Україні.

Відповідно до основ, загальнообов'язкове державне соціальне страхування - це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у випадку хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом,

громадянами, а також бюджетних та інших джерел, встановлених законом. Законом також передбачено такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: пенсійне; у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням; медичне; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; на випадок безробіття та інші види страхування, передбачені законами України [23].

У широкому розумінні поняття «соціальний захист» слід визначити як діяльність держави, яка спрямована на забезпечення, формування й розвиток повноцінної особистості, а також виявлення й нейтралізацію негативних факторів, що впливають на неї, створення умов для самовизначення і ствердження у житті.

У вузькому розумінні соціальний захист визначають як сукупність економічних і правових гарантій, що забезпечують додержання найважливіших соціальних прав громадян, досягнення соціально прийняттого рівня життя.

Слід відмітити, що соціальний захист, на відміну від соціального забезпечення, передбачає гарантії держави щодо здоров'я, оплати праці навколишнього природного середовища, охорони праці, та інші заходи, необхідні для життєдіяльності людини, а відповідно й функціонування держави.

У порівнянні із соціальним захистом соціальне забезпечення є вузьким поняттям і позначає практику виплати пенсій, різного роду соціальних допомог, соціального догляду.

Згідно із нормами міжнародних стандартів, соціальне забезпечення включає також право на медичну допомогу, медичне страхування, державну підтримку сім'ї, материнства й дитинства, утримання і виховання за державні кошти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Досліджуючи визначення «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» можна зустріти різні тлумачення цих трактувань. Слід відмітити, в поглядах різних науковців існують різні трактування, які в свою чергу можуть

бути як і близькими за значеннями так і мати певні розбіжності щодо понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення».

Соціальний захист населення розглядають із різних позицій. Слід відмітити, що соціальний захист - це розгалужена мережа визнаних і гарантованих державою заходів щодо матеріального забезпечення громадян у разі втрати годувальника, працездатності, хвороби, безробіття, старості та в інших випадках, передбаченим законодавством.

На думку Н. Борецької, «...соціальний захист — це система соціальних та економічних прав та гарантій, що закріплюються державою і реалізуються її соціальною політикою на основі механізмів забезпечення життєвого рівня, достатнього для відтворення та розвитку особистості на всіх етапах життєдіяльності людини» [5, с. 84].

На думку В. Скуратівського та О. Палія " Соціальний захист - це комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах" [57, с. 92].

В. Глушко трактує, «...соціальний захист це – сукупність заходів та механізмів їх здійснення, які використовує суспільство для забезпечення суспільно нормальних умов матеріального і духовного життя населення» [13, с. 9].

Н. Болотіна розглядає соціальний захист, як у вузькому та і у широкому значенні, і зазначає, що "...у вузькому значенні, розуміння соціального захисту становить власне соціально-захисну діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків. У широкому значенні, соціальний захист становить зміст соціальних функцій держави і є системою економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі" [3, с. 56].

На думку Н. Борецької, «...соціальний захист — це система соціальних та економічних прав та гарантій, що закріплюються державою і реалізуються її соціальною політикою на основі механізмів забезпечення життєвого рівня,

достатнього для відтворення та розвитку особистості на всіх етапах життєдіяльності людини» [6, с. 84]. Слід відмітити, що дане визначення враховує гарантовані державою соціальні та економічні права та вказує мету цих гарантій, а саме забезпечення достатнього рівня життя для розвитку особистості.

Варто погодитись з думкою вітчизняної вченої В. Москаленко, яка у своєму дослідженні сутності соціального захисту зазначає, що «"соціальний захист", на відміну від "соціального забезпечення", передбачає гарантії щодо охорони праці, здоров'я, навколишнього природного середовища, оплати праці та інші заходи, необхідні для нормальної життєдіяльності людини й функціонування держави. "Соціальне забезпечення" у порівнянні із "соціальним захистом" є вузьчим поняттям і означає практику виплати пенсій, соціальної допомоги, соціального догляду. Відповідно до міжнародних стандартів соціальне забезпечення включає також право на медичну допомогу, медичне страхування, державну підтримку сім'ї, материнства й дитинства, утримання і виховання за державні кошти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» [42, с. 42].

Л. Павлова, у своїй праці трактує, що «система соціального захисту — це сукупність правових, економічних та соціальних заходів, гарантованих Конституцією України, щодо створення та забезпечення здорового соціально-економічного мікроклімату для життя та розвитку як економічно активної частини населення, так і тих, хто опинився у складних життєвих обставинах, гарантуючи обом групам соціальну безпеку (розвиток без війни і тероризму), соціальні зобов'язання, котрі ґрунтуються на соціальній справедливості й рівності прав.

Слід відмітити, що система соціального захисту включає три суб'єкти: державу, юридичні особи і громадян. Частина її заходів стосується усіх членів суспільства, а решта адресована окремим соціальним групам.

Перша група заходів стосується забезпечення можливості для кожної особи застосування своїх здібностей і отримання доходу, визначення офіційного прожиткового мінімуму, захисту інтересів споживачів, індексації доходів.

Друга група заходів соціального захисту стосується окремих груп населення, зокрема безробітних, пенсіонерів, інвалідів, ветеранів праці та військової служби, сімей з дітьми, дітей-сиріт, вимушених переселенців та біженців, що зазнали впливу катастроф (повінь, землетрус, засуха тощо). Система соціального захисту ґрунтується на таких принципах, як всезагальність, доступність, різноманітність видів забезпечення, адекватність рівню розвитку економіки країни.

Структура системи соціального захисту населення є розгалуженою, широкоохоплюючою, при цьому з урахуванням і державного, і приватного механізмів, варто виокремлювати три головні складові системи:

- 1) соціальне страхування;
- 2) соціальну допомогу;
- 3) соціальні гарантії [48, с. 66].

Соціальне страхування – це правова система, за якою держава забезпечує соціальне обслуговування та матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття не з громадянських причин, старості тощо. В інших випадках, встановлених законодавством, за рахунок грошових коштів, що утворюються від страхових виплат внески роботодавців і працівників, а також бюджетні асигнування, якщо це вимагається законодавством. Соціальне страхування можна уявити як соціальну систему, спрямовану на створення обов'язкової національної організації взаємодопомоги, і лише тоді, коли воно є всеосяжним з точки зору захисту, воно може повною мірою виконувати свою роль. Охоплення ним населення та з точки зору покриття ризиків.

В Україні, згідно чинного законодавства існують такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування як:

- пенсійне страхування;
- медичне страхування;
- страхування на випадок безробіття;

- страхування у зв'язку з тимчасовою втратою та витратами, зумовленими народженням та похованням;

- страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;

- інші види страхування, передбачені законами України.

Соціальна допомога — це система заходів, які спрямовані на повернення певної особи до активного життя та праці, а також відновлення її соціального статусу і формування в особи якостей, установок щодо пристосування до умов нормальної життєдіяльності шляхом правового і матеріального захисту її існування, підготовки до самообслуговування з формуванням здатності до пересування і спілкування, повсякденних життєвих потреб.

В Україні існують такі види державної соціальної допомоги, як державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю та державна соціальна допомога на догляд.

Соціальні гарантії — це відповідні матеріальні і юридичні запоруки, які в свою чергу, забезпечують реалізацію соціально-економічних і соціально-політичних прав членів суспільства. До основних соціальних гарантій в Україні відносяться: право на працю, право на відпочинок, право на житло, право на освіту й медичну допомогу тощо.

Слід відмітити, що загальнообов'язкове соціальне страхування, державне забезпечення, соціальна допомога та соціальна підтримка відносяться до форм соціального захисту населення.

Досліджуючи питання соціального захисту у повному прояві можна стверджувати, що соціальний захист повинен охоплювати наступні напрями: перш за все - це забезпечувати усім членам суспільства прожитковий мінімум та надавати матеріальну допомогу тим, кому з певних об'єктивних причин вона необхідна; надавати певний захист від чинників, що знижують життєвий рівень; створювати такі умови, які б що дозволяли громадянам безперешкодно заробляти собі на життя будь-якими способами, які не суперечать закону; створювати умови, які б забезпечували задоволення визначеного мінімуму

потреб громадян в освіті, медичній допомозі та ін.; забезпечувати сприятливі умови праці для найманих робітників та захист їх від негативних впливів індустріального виробництва; забезпечувати екологічну безпеку членів суспільства; створювати умови, які б виключали збройні соціальні та міжнаціональні конфлікти; захищати від політичного переслідування й адміністративного свавілля; забезпечити вільне духовне життя та захист від ідеологічного тиску; створювати сприятливий психологічний клімат в суспільстві в цілому; забезпечувати максимально можливу стабільність громадського життя. [63, с.38].

1.2 Соціальне забезпечення як складова соціальної політики

Право на соціальне забезпечення є одним із невід'ємних прав людини, визнаних міжнародним співтовариством, і закріплене в міжнародних правових актах – Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права та Європейській соціальній хартії.

Конституція України закріплює право громадян на соціальний захист, у тому числі на соціальне забезпечення. Правові механізми забезпечення цього суб'єктивного права реалізуються за допомогою самостійної галузі права - права соціального забезпечення.

Закон про соціальне забезпечення — це система правових норм, що регулюють відносини громадян у разі старості, непрацездатності, відносини матері та дитини, державної допомоги сім'ї, а також порядок і процесуальні відносини, тісно пов'язані із соціальним забезпеченням.

Згідно з тлумаченням С. Синчук та В. Бурак, "соціальне забезпечення – це форма розподілу матеріальних благ з метою задоволення життєво необхідних індивідуальних потреб громадян при настанні соціального ризику за рахунок спеціальних соціальних фондів або за рахунок бюджетів різних рівнів у випадку та на умовах встановлених у законі" [56, с. 9].

П. Галаганов його трактує так: «Соціальне забезпечення – це одна із способів розподілу частини валового внутрішнього продукту шляхом надання громадянам матеріальних благ з метою вирівнювання їхніх особистих доходів у

випадках настання соціальних ризиків за рахунок коштів цільових фінансових джерел в обсязі та на умовах, суворо нормованих суспільством, державою, для підтримки їх повноцінного соціального статусу [19, с. 416].

С.Калашников вважає, що соціальне забезпечення це система суспільних відносин, що складаються між громадянами та органами держави, місцевого самоврядування, організаціями з приводу надання громадянам за рахунок спеціальних фондів медичної допомоги пенсій, допомог та інших видів забезпечення при настанні життєвих обставин, що тягнуть за собою втрати або зниження доходу, підвищені витрат, малозабезпеченість, бідність [34, с. 47].

В. Зубенко та І. Самчинська, вважають, що «державне соціальне забезпечення – це гарантована система матеріального забезпечення громадян (у грошовій і (або) в натуральній формі) після досягнення певного віку, у разі інвалідності, втрати годувальника, тимчасової непрацездатності, виховання дітей, втрати трудового заробітку та доходу і в інших випадках спеціально обумовлених законом, а також охорони здоров'я і здійснюється за рахунок спеціально створених позабюджетних фондів обов'язкового соціального страхування, які формуються за рахунок страхових внесків (єдиного соціального податку) та асигнувань з державного бюджету уповноваженими органами в порядку, встановленому законодавством)» [29, с. 72].

Згідно із науковою точкою зору, виокремлюють дві концепції соціального забезпечення правову та економічну.

Соціальне забезпечення, як економічна категорія представляє собою систему розподільчих відносин, які у процесі за рахунок частини національного доходу утворюються і відповідно використовуються. Утворені та накопичені суспільні фонди грошових коштів перераховуються та виплачуються для матеріального забезпечення і обслуговування відповідних категорій громадян. Згідно із цією концепцією різні види соціального забезпечення надаються всім громадянам за наявності певних умов відповідно із суспільних фондів споживання.

Як правова концепція соціальне забезпечення включає в себе також розподільчі відносини та їх суб'єктивний склад, тобто лише тих осіб, які потребують особливого соціального захисту з боку держави.

До складових соціального забезпечення відносять:

1) джерела фінансування, тобто на потреби соціального забезпечення необхідні значні кошти, які в свою чергу, спеціально накопичуються і виділяються на ці цілі. Слід відмітити, що спочатку вважали, що такими джерелами повинні бути державні кошти, однак згодом до них приєдналися кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування та кошти недержавного соціального забезпечення. Перелічені джерела зобов'язані повністю задовольнити потреби сфери соціального забезпечення. Їхні витрати плануються на календарний рік і корегуються при необхідності державою упродовж бюджетного, поточного року. Якщо виникає потреба у недостатності коштів, тоді держава або закриває деякі соціальні програми та ускладнює умови надання соціального забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням;

2) інфраструктура соціального забезпечення, яка включає в себе мережу соціальних установ з надання соціальних послуг та установ з надання адміністративних соціальних послуг таких як виплата грошових сум, надання субсидій тощо. До інфраструктури відносяться також підприємства з виготовлення технічних засобів реабілітації, спеціалізовані медичні заклади, тобто ті заклади та підприємства без яких здійснювати соціальне забезпечення практично неможливо;

3) соціальні випадки, це ті обставини, при яких особа втрачає трудовий дохід повною мірою або частково, а також несе додаткові витрати, або зовсім не має трудового доходу і через відсутність засобів до існування потребує матеріальної підтримки з боку суспільства;

4) коло осіб, яке стосується тих осіб, котрі потрапили у важкі життєві ситуації втративши джерела засобів до існування чи зазнали додаткових витрат або не мають необхідного прожиткового мінімуму. Слід відмітити, що перелік

осіб, які мають право на той чи інший вид соціального забезпечення, зазначається в законі. До отримувачів соціального забезпечення відносять пенсіонерів (за віком, за вислугу років, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника), малозабезпечені сім'ї, сім'ї з дітьми, сироти, ветерани війни і праці тощо;

5) мета надання забезпечення, якою виступають: надання певного виду соціального забезпечення у разі втрати чи зниження доходів, понесення додаткових витрат, малозабезпеченості; попередження, пом'якшення, усунення несприятливих наслідків соціального випадку; вирівнювання матеріального стану осіб до рівня офіційно встановленого прожиткового мінімуму;

б) види, форми і способи надання соціального забезпечення. Соціальні випадки обумовлюють надання різних видів соціального забезпечення (пенсій, соціальних (страхових і нестрахових) допомог, соціальних послуг). Соціальне забезпечення надається у грошовій (пенсії, допомоги, субсидії) та натуральній (натуральна допомога, соціальні послуги) формах. Слід відмітити, що способами розподілу матеріальних благ, зокрема, можуть бути: безоплатність багатьох видів соціального забезпечення; без еквівалентність, але з урахуванням окремих випадках трудової діяльності в минулому; пільгові умови надання окремих видів соціальних послуг (безоплатно чи зі значною знижкою);

7) порядок надання соціального забезпечення, відповідно до законодавства передбачені умови, за наявності яких особа має право на певний вид соціального забезпечення, порядок звернення та реалізації цього права. [59, с.27]

Відповідно до змісту видів соціального забезпечення, то сформувалися дві точки зору: з одного боку його розглядають у вузькому значення і відносять до нього тільки пенсії, соціальні допомоги та соціальні послуги, а з іншого боку – у широкому значенні до нього додатково включають безоплатну освіту, медичне обслуговування, соціальне житло, сприяння зайнятості та працевлаштуванню тощо.

Соціальне забезпечення виступає об'єктом правового регулювання права соціального забезпечення і є серцевиною його змісту.

Соціальне забезпечення – це сукупність суспільних відносин щодо спрямування частини суспільних фондів споживання на компенсацію фізичним особам у випадках і на умовах, передбачених законом, втрати трудового доходу і/або понесення додаткових витрат чи різниці між доходом та прожитковим мінімумом або відсутності засобів до існування, а також вартості отриманих соціальних послуг.

Тому доцільно трактувати «соціальний захист» як соціальну функцію забезпечення статусу громадянина в суспільстві, яка в свою чергу, формується внаслідок ролі соціальних ризиків, відповідно до умов притаманних йому і загальновизнаними правами. Соціальний захист — це, з одного боку, функціональна система, тобто система спрямована на його реалізацію, з іншого боку, – інституційна система, яка його забезпечує, а саме держава, суди, профспілки та інші державні органи та громадські організації.

Слід відмітити, що соціальне забезпечення виступає в кількох організаційно-правових формах і видах, які пов'язані зі специфікою забезпечення окремих категорій громадян. Усі вони визначені Конституцією України та чинним законодавством.

Державне фінансування соціальної сфери передбачає формування та реалізацію критеріїв і стандартів, які визначають та забезпечують мінімальні соціальні стандарти і гарантії.

До числа основних державних соціальних гарантій включаються: мінімальний розмір заробітної плати, мінімальний розмір пенсії за віком; неоподатковуваний мінімум доходів громадян; розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат [1, с.12].

До форм соціального забезпечення, які існують в Україні відносяться [27]:

- 1) обов'язкове державне пенсійне страхування;
- 2) обов'язкове державне соціальне страхування працівників підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності;

3) соціальне забезпечення за рахунок прямих асигнувань з Державного бюджету України;

4) забезпечення за рахунок коштів соціальних фондів підприємств, творчих об'єднань, благодійних організацій і приватних добровільних внесків громадян;

5) утримання непрацездатних громадян у державних, комунальних та інших установах соціального призначення;

6) адресна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, непрацездатним громадянам за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів;

7) недержавне пенсійне забезпечення громадян згідно з угодами працівників з роботодавцями, недержавними фондами, приватними пенсійними системами.

Перелічені форми соціального забезпечення мають свою специфіку, а саме, джерела фінансування, відповідний контингент забезпечуваних, види забезпечення та органи, які їх здійснюють. Для прикладу, обов'язкове державне пенсійне страхування здійснюється перш за все державою, Пенсійним фондом України, а також системою матеріального забезпечення непрацездатних громадян (пенсіями, допомогами, іншими видами забезпечення й обслуговування), передбачених законодавством. Пенсії за віком, за інвалідністю, в разі втрати годувальника, соціальні пенсії всі вони виплачуються з Пенсійного фонду.

Вагому роль у соціальному забезпеченні певних окремих категорій громадян відіграють благодійні фонди.

Самостійною формою соціального забезпечення за рахунок прямих асигнувань з державного бюджету є утримання непрацездатних громадян України.

За рахунок коштів державного та місцевих бюджетів здійснюється адресна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, непрацездатним громадянам.

Недержавне пенсійне страхування відіграє неабияку роль у суспільстві. Розмір недержавної пенсії відрізняється від державної пенсії тим, що її можна

встановити за власним бажанням, адже він залежить від того, скільки грошей людина внесла до недержавного пенсійного фонду. Зауважимо, що вкладники коштів у недержавні пенсійні фонди не позбавляються державних пенсій.

Що стосується видів соціального забезпечення, то до них належать: соціальні виплати, соціальні пільги, соціальні послуги, надані непрацездатним громадянам безкоштовно чи на пільгових умовах за рахунок спеціальних джерел фінансування.

Важливою складовою сьогодення є соціальні виплати, які надаються у вигляді пенсій або допомоги у натуральному вигляді, а саме: одержання харчування, технічних засобів пересування, протезування, працевлаштування громадян, що частково втратили працездатність, розміщення непрацездатних у будинках для старих та інвалідів тощо.

Слід зауважити, що пенсії потрібно відрізнити від допомог із соціального забезпечення. Для пенсій характерною ознакою є регулярність виплат, а для допомоги є разовість або періодичність, які можуть бути обмеженими в часі. На відміну від пенсій, допомоги мають на меті тимчасове забезпечення непрацездатного громадянина чи сім'ї, надання матеріальної допомоги у визначених законодавством випадках.

Наступним видом соціального забезпечення є різного роду соціальні послуги та пільги побутового характеру. До соціальних послуг належать: оплата житлово-комунальних послуг та проїзду в транспорті, санаторно-курортне, медичне обслуговування та лікування, професійна реабілітація інвалідів, допомога сім'ям з дітьми та ін.

Кожна країна має свою соціальну систему та систему соціальних інститутів, які здійснюють соціальний захист громадян. Найважливішим і найпотужнішим соціально-організаційним інститутом є сама держава. Важливу роль у виконанні функцій соціального захисту відіграють страхові компанії, різні спеціальні фонди, благодійні та інші установи, організації, які, в свою чергу, реалізують соціальний захист соціальних груп і верств населення.

Слід відмітити, що соціальний захист може бути якісно забезпечений лише у соціальній державі.

1.3 Зарубіжний досвід соціального захисту населення

Кожна країна має свої особливості системи соціального страхування. Перелік цих особливостей є досить широким, однак усі моделі соціального страхування можна поділити види.

У країнах-членах ЄС домінують чотири основні моделі: континентальна (бісмарківська), англосаксонська (модель Беверіджа), скандинавська і південно-європейська. Ця типологія зафіксована в документах Європейської комісії.

1) континентальна або консервативна модель, яка представлена в Європі Німеччиною. Згідно із нею встановлюється жорсткий зв'язок між рівнем соціального захисту та тривалістю професійної діяльності. В її основі лежить соціальне страхування, послуги якого фінансуються переважно за рахунок внесків роботодавців і застрахованих працівників;

2) скандинавська або соціально-демократична модель соціального захисту, яка є характерною для Данії, Швеції та Фінляндії. Згідно із цією моделлю, соціальний захист у ній розуміється як законне право кожного громадянина, а відмінною рисою є широке охоплення різних соціальних ризиків і життєвих ситуацій, які вимагають підтримки суспільства. Усім жителям країни гарантується отримання соціальних послуг і виплат й не обумовлюється зайнятістю й виплатою страхових внесків. Рівень соціальної захищеності досить високий, що досягається за рахунок активної перерозподільної політики, спрямованої на вирівнювання рівня доходів. За даною моделлю фінансування систем соціального захисту здійснюється переважно за рахунок оподаткування, хоча певну роль відіграють страхові внески підприємців і найманих робітників. Як виняток - страхування на випадок безробіття є добровільним і знаходиться під контролем профспілок;

3) англосаксонська або ліберальна модель (модель Беверіджа) представлена в Європі Великою Британією та Ірландією. Згідно із нею будь-яка особа, незалежно від приналежності до активного населення, має право на

мінімальний захист у випадках хвороби, старості чи іншої причини скорочення доходів. Для ліберальної моделі характерне надання адресної соціальної допомоги найбільш вразливим верствам при посиленні страхового принципу фінансування соціальних програм, а також зростання ролі особистих коштів в оплаті соціальних послуг. За умовами існування ліберальної моделі, держава з бюджету фінансує тільки послуги, включені в список мінімальних гарантій, а матеріальна допомога має адресну спрямованість і надається лише за наявності необхідних та перевірених підстав.

4) Південноєвропейська модель представлена в Італії, Іспанії, Греції й Португалії. В цих країнах системи соціального захисту були створені або вдосконалені лише протягом останніх десятиліть. Дану модель можна інтерпретувати як таку, що розвивається, перехідну модель. Рівень соціальної захищеності відносно низький, а завдання соціального захисту розглядається часто як турбота родичів та сім'ї. Модель характеризується принципом асиметричності, що проявляється в асиметричності структури соціальних витрат (зокрема, в Італії це проявляється в тому, що найбільшу частину соціальних витрат складає пенсійне забезпечення (14,7 % ВВП при середньоєвропейському рівні – 12,5 %), тоді як на підтримку сім'ї, материнства і політику зайнятості витрачаються порівняно незначні кошти (близько 1%).

За останні роки відбувся значний прогрес у розширенні соціального захисту у багатьох країнах різних частин світу. Однак, слід зауважити, що після настання пандемії COVID-19 багато країн, як і раніше, стикаються з серйозними проблемами щодо реалізації права людини на соціальне забезпечення для всіх.

На рис. 1.1 відображено охоплення соціальним захистом цілого світу у 2020 році.

Із рис. 1.1 спостерігається, що найбільший відсоток, який охоплений соціальним захистом в цілому у світі – це особи похилого віку – 77,5%, на останньому місці спостерігаються – безробітні (18,6%) відповідно.

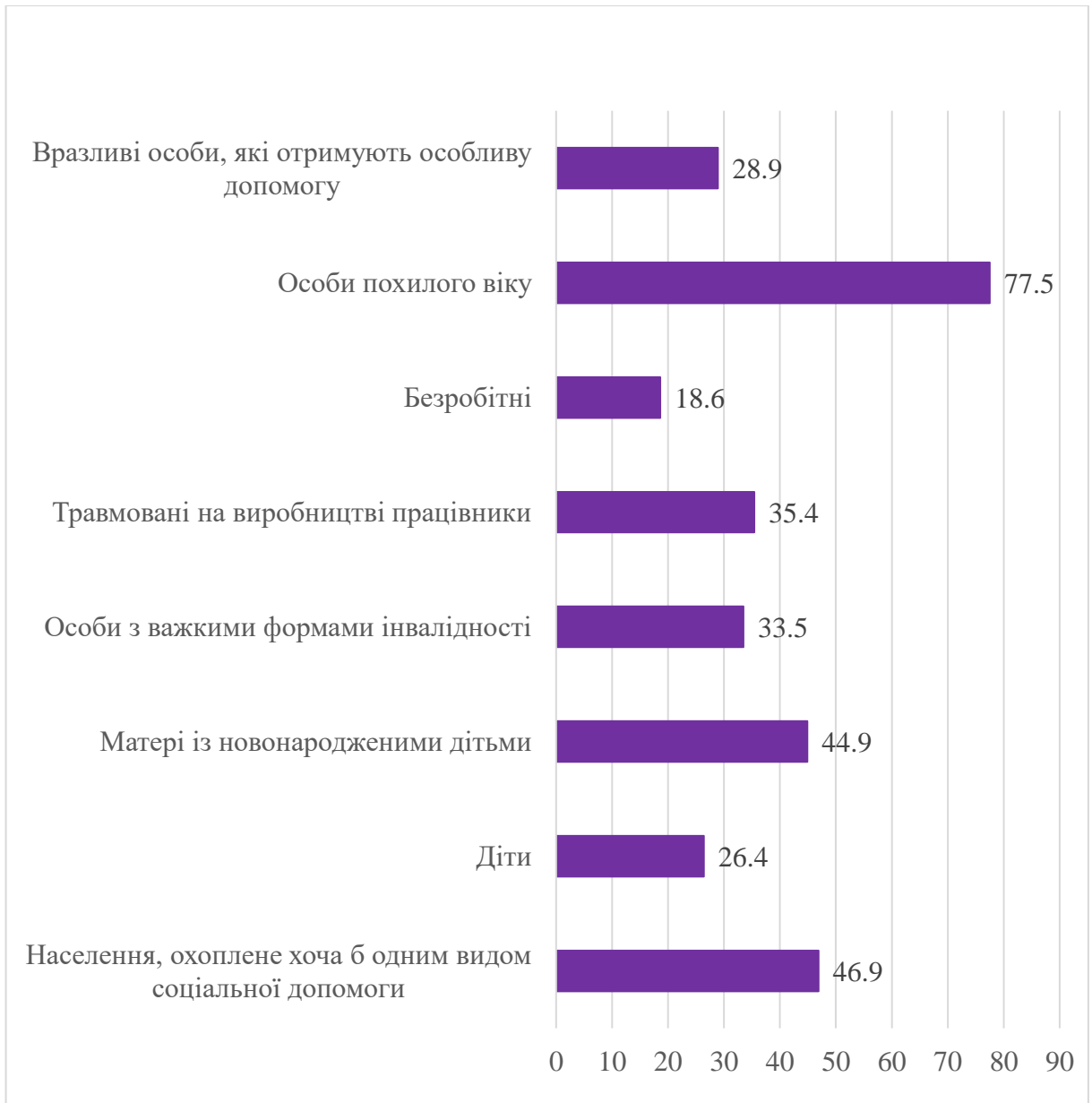

Рис.1.1 – Охоплення соціальним захистом за групами населення світу в 2020 році

Хоча ефективно охоплення пенсійним забезпеченням серед людей похилого віку відносно високе, населення регіону віком від 65 років і старше, у багатьох країнах Європи та Азії населення працездатного віку недостатньо захищене. Перш за все до основних причин слід віднести низький рівень охоплення, відносно низька участь у робочій силі та високий рівень безробіття (зокрема серед молоді та жінок), разом з поширеною неформальною та незадекларованою роботою, зокрема заниженням заробітної плати у деклараціях. Всі перелічені фактори створюють серйозні проблеми для розширення охоплення соціальним захистом.

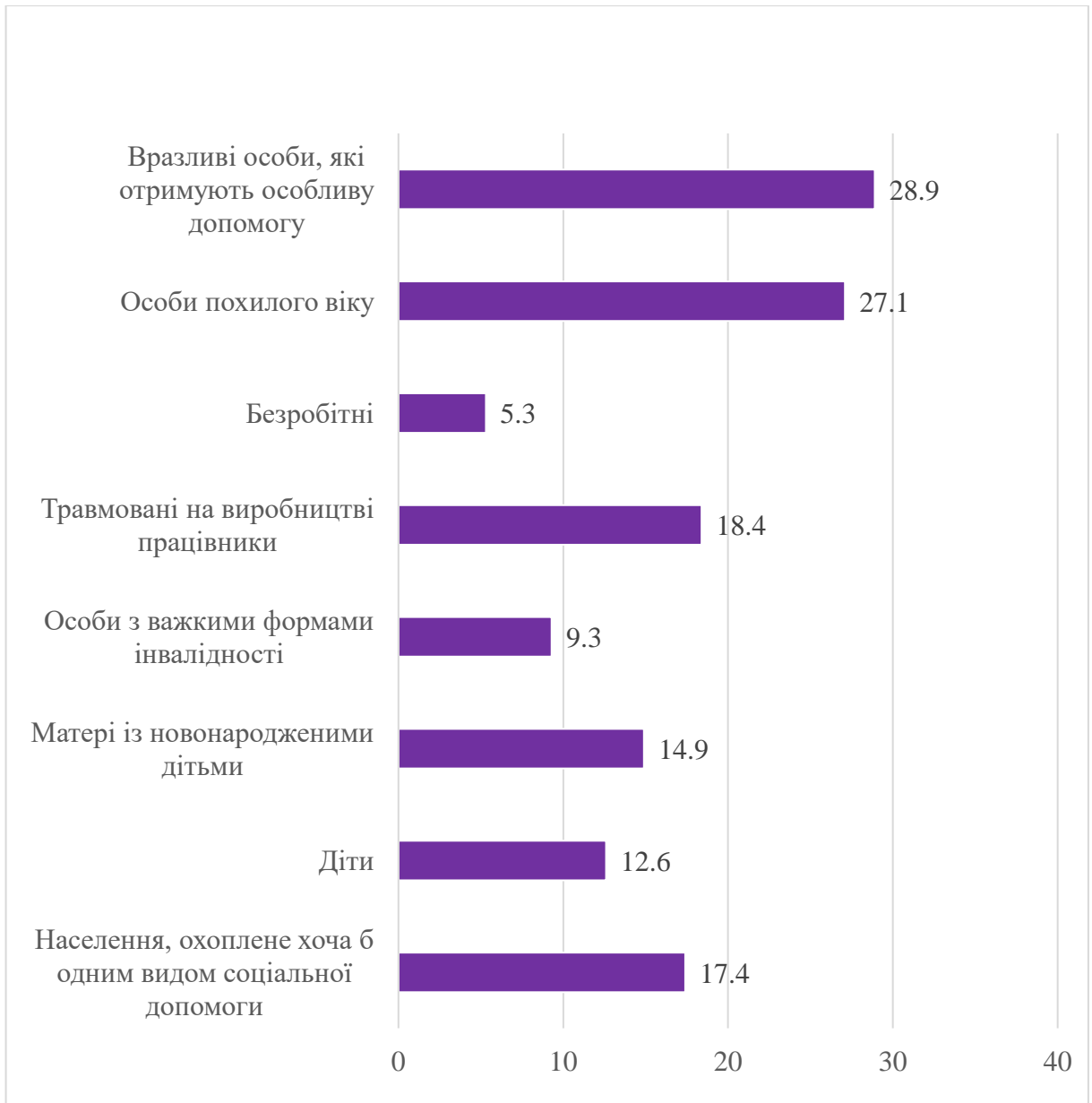

Рис. 1.2 – Охоплення соціальним захистом країн Африки у 2020 році

Слід зауважити, що у 2020 році лише 46,9% населення планети були ефективно охоплені хоча б однією соціальною допомогою, тоді як решта 53,1%, тобто 4,1 млрд людей, залишилися абсолютно незахищеними.

Прогалини в охопленні, всебічності та адекватності систем соціального захисту пов'язані із серйозним недоінвестуванням у соціальний захист, особливо в Африці, арабських державах та Азії. Країни витрачають у середньому 12,9% ВВП на соціальний захист (без урахування охорони здоров'я), але за цією цифрою криються величезні відмінності.

Середні витрати в країнах з високим рівнем доходу становлять 16,4%, що вдвічі більше, ніж у країнах із доходом вище середнього (8%), у шість разів

більше, ніж у країнах із низьким середнім доходом (2,5%), і в 15 разів більше, ніж у країнах із рівнем доходу вище середнього. країни доходу (2,5%). Країни з низьким рівнем доходу (1,1%).

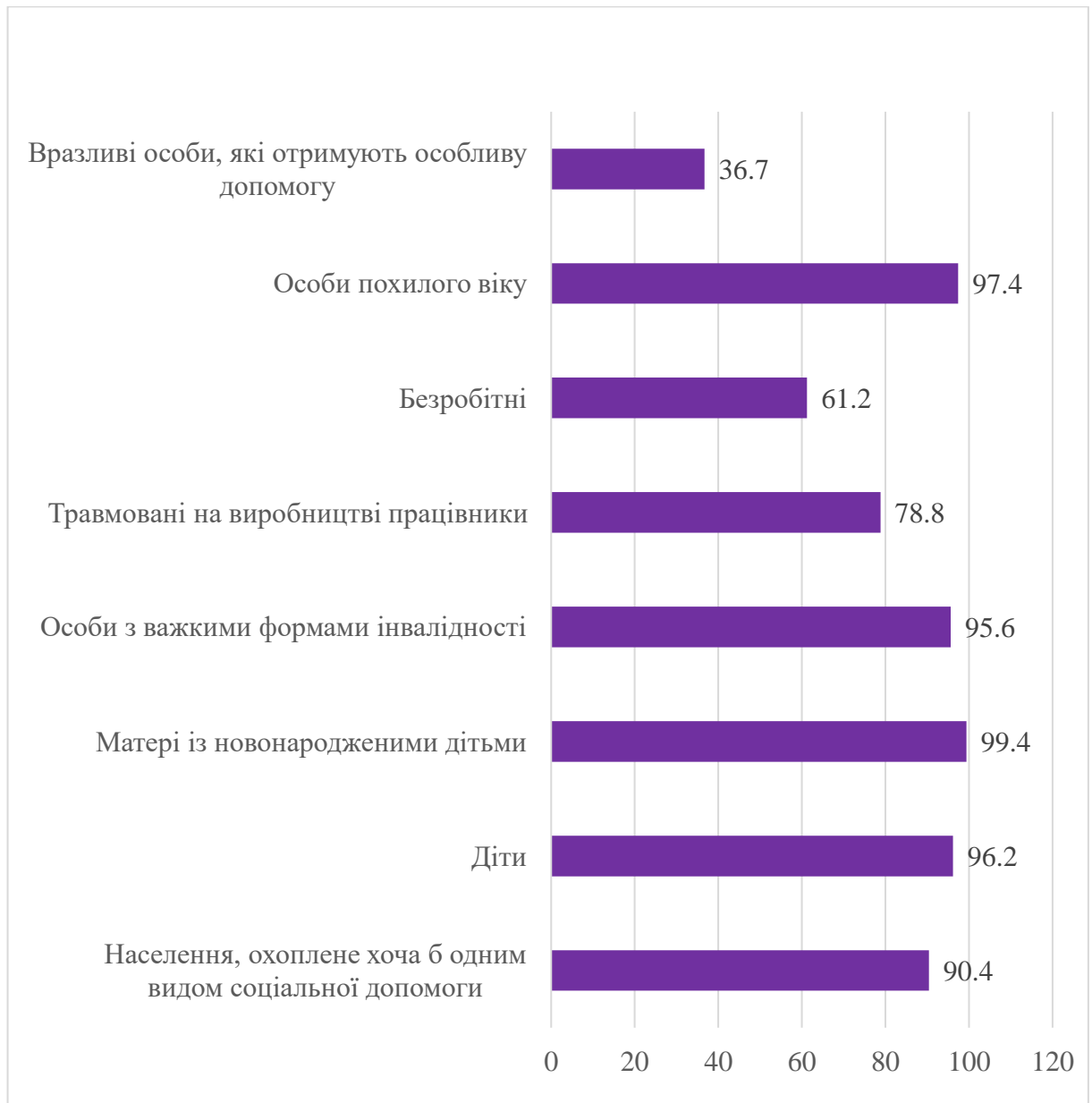

Рис. 1.3 Охоплення соціальним захистом Європи у 2020 році

На основі наведених даних рис. 1.2 спостерігається, що переважна більшість дітей досі не охоплені ефективним соціальним захистом. Так, лише 26,4% дітей у всьому світі отримують соціальну допомогу (рис.1.1). Ефективне охоплення соціальним забезпечення особливо низьке в деяких регіонах: 18% – в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, 15,4% – в арабських державах і 12,6% – в Африці (рис.1.2).

Проаналізувавши дані, можна зробити висновок, що в середньому національні витрати на соціальний захист дітей є надто низькими і становлять лише 1,1% ВВП у порівнянні з 7% ВВП, що витрачається на виплату пенсій. Окремі регіони світу з найбільшою часткою дітей у населенні та найбільшою потребою у соціальному захисті мають одні з найнижчих рівнів охоплення та витрат, особливо в Африці на південь від Сахари (0,4 % ВВП).

Деякі країни досягли рішучого прогресу в забезпеченні всезагального або майже всезагального ефективного охоплення вагітних жінок і матерів. Незважаючи на позитивний вплив розвитку підтримки вагітних жінок, у світі лише 44,9% жінок з новонародженими дітьми отримують грошову допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами (рис.1.3)., однак у Європі цей показник сягає – 99.4% (рис.1.3), а у Африці – 14,9% відповідно.

Відомо, що криза продемонструвала важливість забезпечення стабільності доходу у випадку проблем зі здоров'ям, включаючи карантин.

Проте слід підкреслити, що тільки третина населення всієї планети працездатного віку має забезпечення стабільності доходу у разі хвороби.

Частка осіб з важкими формами інвалідності в світі, які отримують допомогу по інвалідності, залишається низькою - 33,5%. Однак, слід зазначити, що на даний час у деяких країнах існують універсальні програми допомог по інвалідності.

Тільки 35,4% всіх працюючих у світі мають ефективний доступ до соціальної допомоги у разі травми на виробництві. Багато країн визнали COVID-19 професійним травматизмом для того, щоб забезпечити більш легкий та швидкий доступ до відповідних виплат системи страхування від травм на виробництві, зокрема для працівників, зайнятих в секторах з найвищим рівнем ризику.

Всього 18,6% безробітних цілого світу мають ефективне охоплення соціальним захистом у разі настання безробіття і, відповідним чином, фактично отримують допомоги по безробіттю.

На рис. 1.4 відображено охоплення соціальним захистом Америки.

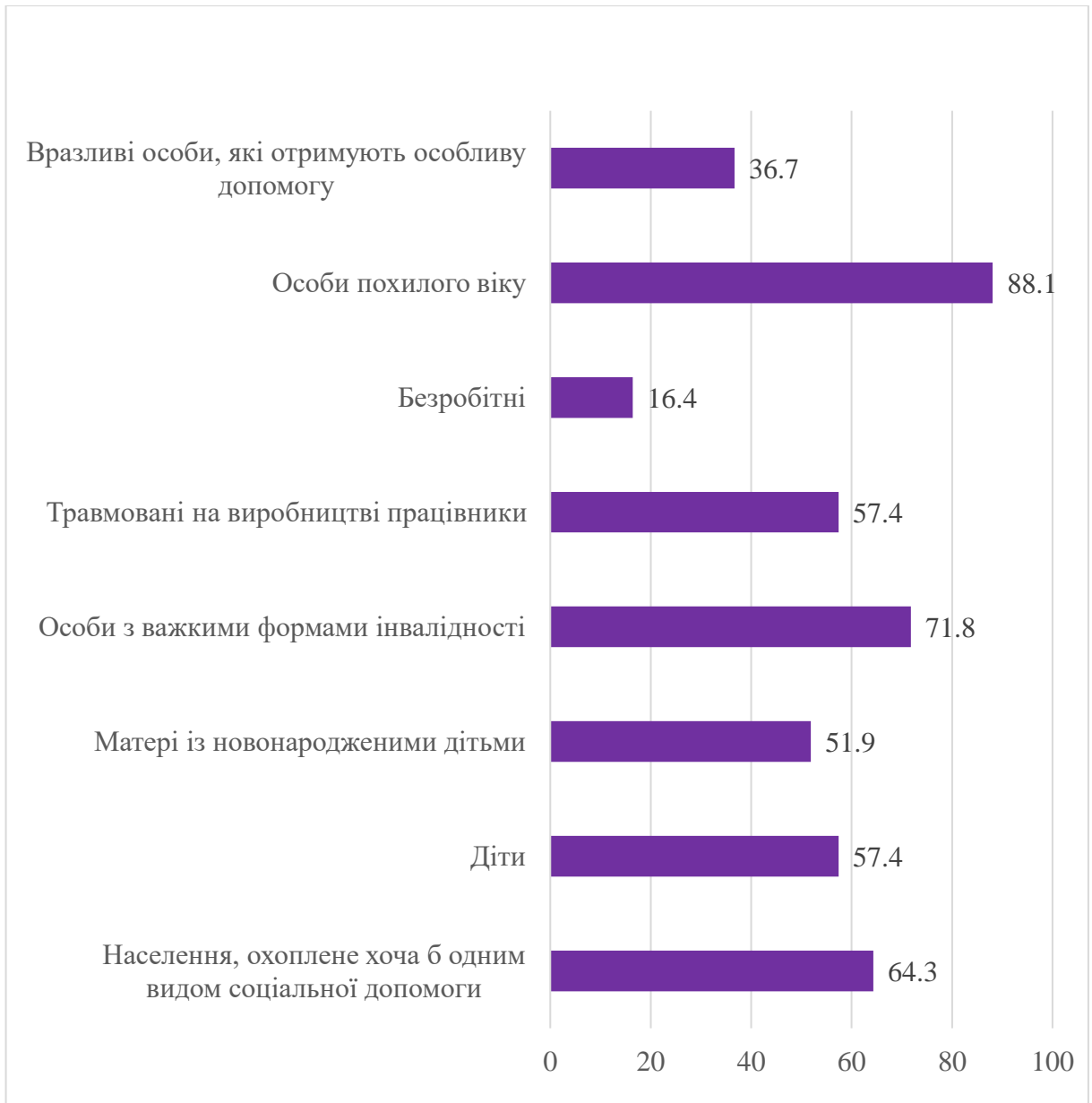

Рис. 1.4 Охоплення соціальним захистом Америки

Щодо оцінки та аналізу витрат показують, що у світі лише 3,6% ВВП витрачається на державний соціальний захист населення з метою забезпечення стабільності доходів осіб працездатного віку. Через складну ієрархію інститутів соціального захисту населення дуже важко прослідкувати за джерелами фінансування соціальних статей витрат як на державному, так і на місцевому, тобто територіальному рівнях.

Висновки до розділу 1

У ході роботи узагальнюючи теоретичні основи здійснення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення можна прийти до висновку:

1. Досліджуючи економічну сутність поняття «соціального захисту» та «соціального забезпечення» встановлено, що ці поняття є досить широкими і стосуються усіх верств населення.

2. При дослідженні доведено, що у широкому розумінні поняття «соціальний захист» слід визначити як діяльність держави, яка спрямована на забезпечення, формування й розвиток повноцінної особистості, а також виявлення й нейтралізацію негативних факторів, що впливають на неї, створення умов для самовизначення і ствердження у житті. У вузькому розумінні соціальний захист визначають як сукупність економічних і правових гарантій, що забезпечують додержання найважливіших соціальних прав громадян, досягнення соціально прийняттого рівня життя.

3. Досліджено, що соціальний захист, на відміну від соціального забезпечення, передбачає гарантії держави щодо здоров'я, оплати праці навколишнього природного середовища, охорони праці, та інші заходи, необхідні для життєдіяльності людини, а відповідно й функціонування держави. У порівнянні із соціальним захистом соціальне забезпечення є вузьким поняттям і позначає практику виплати пенсій, різного роду соціальних допомог, соціального догляду.

4. Доведено, що соціальне забезпечення, як економічна категорія представляє собою систему розподільчих відносин, які у процесі за рахунок частини національного доходу утворюються і відповідно використовуються. Утворені та накопичені суспільні фонди грошових коштів перераховуються та виплачуються для матеріального забезпечення і обслуговування відповідних категорій громадян. Згідно із цією концепцією різні види соціального забезпечення надаються всім громадянам за наявності певних умов відповідно із суспільних фондів споживання.

5. Досліджено, що соціальне забезпечення виступає в кількох організаційно-правових формах і видах, які пов'язані зі специфікою забезпечення окремих категорій громадян. Усі вони визначені Конституцією України та чинним законодавством.

6. Вивчено зарубіжний досвід соціального захисту та соціального забезпечення. Проведено порівняння основ національної моделі соціального страхування із найбільш поширеними моделями, які використовуються у різних державах.

7. Проаналізовано, що кожна країна має свою соціальну систему та систему соціальних інститутів, які здійснюють соціальний захист громадян. Найважливішим і найпотужнішим соціально-організаційним інститутом є сама держава. Важливу роль у виконанні функцій соціального захисту відіграють страхові компанії, різні спеціальні фонди, благодійні та інші установи, організації, які, в свою чергу, реалізують соціальний захист соціальних груп і верств населення.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИДАТКІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

2.1 Характеристика та аналіз системи державних соціальних стандартів у 2019-2021 роках

Кожна держава має свої встановлені державні соціальні стандарти. В Україні, державні соціальні стандарти — це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

Відповідно до державного соціального забезпечення відносять - розмір мінімальної заробітної плати, доходів громадян, пенсій, соціальної допомоги, інших видів соціальних виплат, передбачених законом та іншими нормативно-правовими актами, що забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму, визначений за законом.

Держава також застосовує соціальні нормативи і нормативи – це ті, необхідні показники споживання продовольчих, непродовольчих товарів і послуг, забезпечення освітою, охороною здоров'я, житлово-комунальними, соціально-культурними послугами. А нормативи витрат (фінансування) в свою чергу, цільові показники поточних і капітальних видатків для бюджетів усіх рівнів для забезпечення задоволення попиту на рівнях, не нижчих за національні соціальні стандарти та нормативи.

Зазвичай державні соціальні стандарти і нормативи, формуються, встановлюються і затверджуються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Однак, слід відмітити, що окремі питання можуть бути погодженими за участю інших сторін соціального партнерства.

Основною метою щодо встановлення державних соціальних стандартів і нормативів є: перш за все, це визначення державних соціальних гарантій громадянам України та визначення відповідного механізму реалізації соціальних прав, які б не суперечили чинному законодавству України. По-друге, необхідно визначити пріоритети державної соціальної політики для визначення та розрахунку потреб людини, як в матеріальних благах, так і в послугах та

відповідному фінансуванню для їх реалізації. Третя, не менш важлива причина – це визначення та економічне підтвердження розмірів видатків бюджетних коштів, коштів відповідних соціальних фондів, які призначені для соціального захисту та соціального забезпечення населення і відповідно утримання соціальної сфери.

Слід відмітити, що при розробці програм економічного і соціального розвитку державні соціальні стандарти обов'язково враховуються.

Класифікація соціальних нормативів здійснюється за різними критеріями. До основних критеріїв можна віднести задоволення соціальних потреб та відповідно рівень задоволення цих потреб.

Згідно із класифікаційною ознакою, за задоволенням соціальних потреб виділяють [27, с.3]:

1) нормативи споживання — розміри споживання в натуральному вираженні за певний проміжок часу (за рік, місяць, день) продуктів харчування, непродовольчих товарів поточного споживання та деяких видів послуг;

2) нормативи забезпечення — визначена кількість наявних в особистому споживанні предметів довгострокового користування, а також забезпечення певної території мережею закладів охорони здоров'я, освіти, підприємств, установ, організацій соціально-культурного, побутового, транспортного обслуговування та житлово-комунальних послуг;

3) нормативи доходу — розмір особистого доходу громадянина або сім'ї, який гарантує їм достатній рівень задоволення потреб, що обчислюється на основі визначення вартісної величини набору нормативів споживання та забезпечення.

За другим критерієм соціальні нормативи поділяються:

1) на нормативи раціонального споживання — рівень, що гарантує оптимальне задоволення потреб;

2) нормативи мінімального споживання — соціально прийнятний рівень споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг з огляду на соціальні або фізіологічні потреби;

3) статистичні нормативи — нормативи, що визначаються на основі показників фактичного споживання або забезпеченості для всього населення чи його окремих соціально-демографічних груп. [27, с.4]

За сферою застосування розрізняються такі види державних соціальних стандартів і нормативів:

- державні соціальні стандарти у сфері доходів населення (для визначення розмірів державних соціальних гарантій у сфері оплати праці, виплат за обов'язковим державним соціальним страхуванням, права на отримання інших видів соціальних виплат і державної соціальної допомоги та їхніх розмірів, а також визначення пріоритетності напрямів державної соціальної політики);

- державні соціальні нормативи у сфері надання соціальних послуг (для визначення розмірів державних гарантій соціальної підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах);

- державні соціальні нормативи у сфері житлово-комунального обслуговування (для визначення державних гарантій щодо надання житлово-комунальних послуг та розмірів плати за житло і житлово-комунальні послуги, які забезпечують реалізацію конституційного права громадянина на житло);

- державні соціальні нормативи у сфері транспортного обслуговування та зв'язку (норми забезпечення транспортом загального користування, показники якості транспортного обслуговування і норми забезпечення населення послугами зв'язку);

- державні соціальні стандарти у сфері охорони здоров'я (перелік та обсяг гарантованого рівня медичної допомоги громадянам у державних і комунальних закладах охорони здоров'я, нормативи надання медичної допомоги, показники якості надання медичної допомоги, нормативи пільгового забезпечення окремих категорій населення лікарськими засобами та іншими спеціальними засобами, нормативи забезпечення стаціонарною медичною допомогою, нормативи забезпечення медикаментами державних і комунальних закладів охорони здоров'я, нормативи санаторно-курортного забезпечення, нормативи

забезпечення харчуванням у державних і комунальних закладах охорони здоров'я);

- державні соціальні нормативи у сфері забезпечення навчальними закладами (перелік та обсяг послуг, що надаються державними і комунальними закладами дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти, нормативи граничного наповнення класів, груп та співвідношення вихованців, учнів, студентів і педагогічних працівників у навчальних закладах, норми матеріального забезпечення навчальних закладів та додаткових видів соціального і матеріального забезпечення учнів);

- державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами культури (перелік та обсяг безоплатних послуг, які надаються населенню закладами, підприємствами, організаціями та установами культури, показники якості надання населенню послуг закладами, підприємствами, організаціями та установами культури, нормативи забезпечення населення закладами, підприємствами, організаціями та установами культури);

- державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами фізичної культури та спорту (перелік та обсяг безоплатних послуг, які надаються населенню закладами фізичної культури, спорту, а також дитячо-юнацькими спортивними школами, нормативи забезпечення населення закладами фізичної культури та спорту);

- державні соціальні нормативи у сфері побутового обслуговування, торгівлі та громадського харчування (нормативи забезпечення населення побутовими послугами, показники якості надання побутових послуг; нормативи забезпечення торговельною площею та місцями у закладах громадського харчування; показники якості та безпеки товарів і послуг підприємств громадського харчування [24, с.5]

Відповідно до ст. 6 Закону України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-

комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я та освіти.

Слід відмітити, що прожитковий мінімум щороку затверджується Верховною Радою України. Його розмір фіксується в законі про «Державний бюджет України» на відповідний рік. Також слід відмітити, що розмір прожиткового мінімуму публікується в офіційних виданнях загальнодержавної сфери розповсюдження.

У 2000 р. було вперше встановлено розмір прожиткового мінімуму в Україні. Отже, прожитковий мінімум — це величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, а саме: збереження здоров'я, забезпечення набору продуктів харчування, придбання мінімального набору непродовольчих товарів та визначення мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Слід відмітити, що прожитковий мінімум застосовується для:

- 1) загальної оцінки рівня життя в Україні, що є основою для реалізації соціальної політики та розроблення окремих державних соціальних програм;
- 2) встановлення розмірів мінімальної заробітної плати і мінімальної пенсії за віком, визначення розмірів соціальної допомоги, допомоги сім'ям з дітьми, допомоги по безробіттю, а також стипендій та інших соціальних виплат виходячи з вимог Конституції України та законів України;
- 3) визначення права на призначення соціальної допомоги;
- 4) визначення державних соціальних гарантій і стандартів обслуговування та забезпечення в галузях охорони здоров'я, освіти, соціального обслуговування та інших;
- 5) встановлення величини неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- 6) формування державного бюджету України та місцевих бюджетів [45].

Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для тих, хто належить до основних

соціальних і демографічних груп населення (для дітей віком до 6 років, дітей віком від 6 до 18 років, працездатних осіб та осіб, які втратили працездатність), виходячи з наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, схвалених науково-громадською експертизою на принципах соціального партнерства та затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 № 656.

Такий набір харчових продуктів формується центральним органом управління, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, враховуючи у харчових продуктах критерії фізіологічної потреби організму людини з урахуванням їх хімічного складу та енергетичної цінності, з урахуванням рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Набір непродовольчих товарів формується центральним адміністративним органом, який забезпечує формування національної політики у сфері економічного розвитку, використовуючи стандарти для надання товарів гігієни, фармацевтичних товарів, товарів, що захищають організм людини від забруднення навколишнього середовища, побутових товарів. продуктів.

Набір послуг включає житлово-комунальні послуги, транспорт, побутове обслуговування, послуги зв'язку, заклади культури, освіти, охорони здоров'я тощо. Набори послуг формуються уповноваженими центральними органами управління у сфері надання супутніх послуг.

Методика визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення затверджена наказом Мінпраці, Мінекономіки, Держкомстату від 17.05.2000 № 109/95/157 (zareєстровано в Мін'юсті 12.06.2000 за № 347/4568).

Згідно із законодавством України розмір прожиткового мінімуму, а відповідно й інших соціальних гарантій, пільг та стандартів повинен змінюватися 4 рази на рік.

У кваліфікаційній роботі нами досліджено та проаналізовано соціальні гарантії та соціальні стандарти станом на 1 січня відповідного року, дані відповідно зведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз основних видів державних соціальних гарантій та стандартів
станом на 1 січня 2019-2022 років*, грн.

№ з/п	Показник	Станом на 01.01.				Абсолютні відхилення, станом на 01.01.			
		2019	2020	2021	2022	2020/2019	2021/2020	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Прожитковий мінімум	1853	2027	2189	2393	174	162	204	540
2	Мінімальна заробітна плата	4173	4723	6000	6500	550	1277	500	2327
3	Мінімальна пенсія	1497	1638	1769	1934	141	131	165	437
4	Максимальна пенсія	14970	16380	17690	19340	1410	1310	1650	4370
5	Мінімальна допомога по безробіттю	1630	1630	1800	1800	0	170	0	170
6	Допомога на поховання для безробітних	1853	2027	2189	2393	174	162	204	540
7	Допомога на поховання для працюючих	4100	4100	4100	4100	0	0	0	0
8	Допомога при народженні дитини	41280	41280	41280	41280	0	0	0	0
9	Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	1700	1700	1700	2100	0	0	0	400

*сформовано автором на основі ЗУ «Про держаний бюджет» на відповідний рік

Згідно із даними табл.2.1, можна зробити висновок, що розмір прожиткового мінімуму протягом 2019 -2022 років мав тенденцію до збільшення з 1853 грн. у 2019 році до 2393 грн. у 2022 році, однак цього збільшення не є достатньо для забезпечення гідних умов проживання.

Відповідно із збільшенням прожиткового мінімуму в Україні відбувалося і збільшення мінімальної заробітної плати, адже мінімальний розмір оплати праці відіграє роль соціального стандарту, який явно занижений державою, проте обов'язковість якого забезпечується силою закону.

Розмір мінімальної пенсії у 2019 році становив 1497 грн., і з кожним роком збільшувався: у 2020 році на 141 грн відповідно до 2019 року, у 2021 році на 131 грн. відповідно до 2020 року і в 2022 році на 165 грн. відповідно до попереднього року і становив 1934 грн.

На рис. 2.1 графічно відображено розмір прожиткового мінімуму, мінімально заробітної плати та мінімальної пенсії станом на 1 січня відповідного року.

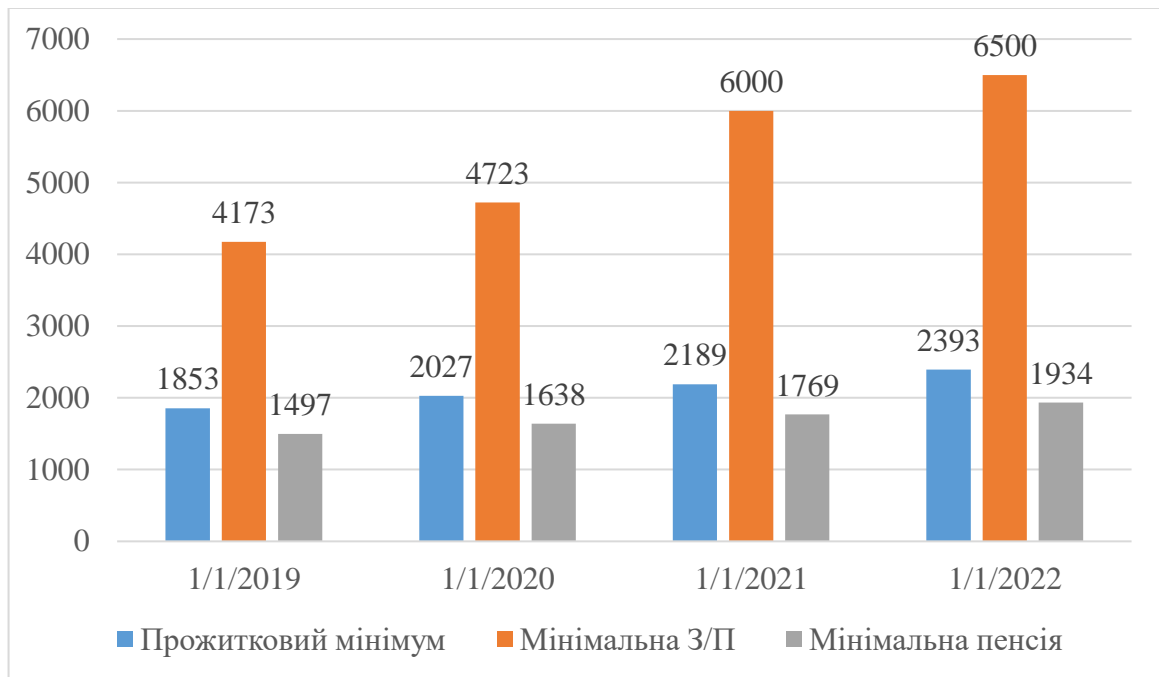

Рис. 2.1 Розмір соціальних стандартів та соціальних гарантій станом на 01.01 поточного року

В Україні встановлено максимальний розмір пенсії, який становить 10 мінімальних пенсій встановлених відповідний рік, так у 2019 році- 14970грн, у 2020 році – 16380 грн., у 2021 році -17690 грн. і у 2022 році – 19340 грн. відповідно.

Впродовж 2019-2020 років без змін залишилася мінімальна допомога по безробіттю, розмір якої становив 1630 грн, однак у 2021 і 2022 роках її розмір було збільшено на 170 грн. і вона становила 1800 грн. відповідно.

Щодо допомоги при народженні дитини впродовж аналізованого періоду вона залишилася незмінною, тобто у розмірі 41 280 грн., а саме 10 620 грн. – одноразова виплата при народженні та рівними частинами у розмірі 860 грн.- кожного місяця до досягнення дитиною 3-річного віку.

Згідно із законодавством України багатодітними вважаються сім'ї, які виховують 3-х і більше дітей. Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях впродовж 2019-2021 років була незмінною, тобто 1700 грн. на 3-тю і кожен наступну дитину, однак у 2022 році її розмір становив 2100 грн., тобто відбулося збільшення на 400 грн.

2.2 Аналіз видатків з державного та місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення

Слід відмітити, що державну політику у сфері соціального захисту та соціального забезпечення визначають близько 30 законодавчих актів, до яких належать закони України, укази Президента та постанови Кабінету Міністрів України. У 58 законах України та більш ніж 120 різноманітних нормативно-правових актах передбачаються та визначаються різні пільги, соціальні виплати, соціальні допомоги та соціальні послуги.

Право на пільги має понад третина населення країни. Відповідно до чинного законодавства в Україні налічується приблизно 120 категорій пільговиків як за соціальною, так і за професійною ознакою, а саме 45 категорій мають право на пільгу за соціальною ознакою, а 57 категорій - відповідно за професійною.

В Україні також налічується понад 130 категорій одержувачів різних видів соціальних виплат, з яких лише 70 отримують виплати за соціальною ознакою, та близько 50 – за професійною. Усі категорії, без винятку, пільгові, в т. ч. соціально незахищені, категорії громадян мають право на більш як 120 видів пільг, та понад 60 видів соціальних і компенсаційних виплат.

В Україні приблизно 15 млн. громадян станом на 2021 рік мають право на використання тих або інших видів пільг, встановлених чинним законодавством України.

За даними державного статистичного спостереження чисельність пенсіонерів, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду України, становила станом на 01.01.2022 – 10 841 117 осіб. Станом на 1 січня 2021 кількість пенсіонерів в Україні становила 11 130 954 особи, на 1 січня 2020 року

– 11 334 730 осіб, на 1 січня 2019 – 11 470 405 осіб, 1 січня 2018 – 11 725 370 осіб, 1 січня 2017 – 11 956 198 осіб, 1 січня 2016 – 12 296 502 особи, 1 січня 2015 – 12 147 189 осіб, 1 січня 2014 – 13 533 308 осіб, 1 січня 2013 – 13 639 739 осіб та 1 січня 2012 – 13 820 516 осіб.

Рис. 2.2 Чисельність пенсіонерів протягом 2012-2021 років

Таким чином, упродовж 1 січня 2012 - 1 січня 2022 кількість пенсіонерів в Україні зменшилася на 2 979 399 осіб, причини такого зменшення в ПФУ не уточнюють.

Згідно із даними державних цільових позабюджетних фондів вони щороку обслуговують майже 14,5 млн. працездатних осіб і 10,8 млн. пенсіонерів, 320 тис. потерпілих на виробництві осіб та від 500 до 600 тис. безробітних громадян.

Таблиця 2.2

Аналіз видатків Державного бюджету за 2018-2021 роки, грн.

№з/п	Видатки бюджету	Роки				Динаміка змін, +/-			
		2018	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Загальнодержавні функції	162 949 907 861.99	168 206 522 051.71	163 849 383 028.25	206 643 136 478.74	5 256 614 189.79	-4 357 139 023.46	42 793 753 450.49	43 693 228 616.75
2	Оборона	97 023 982 340.56	106 627 694 517.54	120 374 141 092.52	127 527 254 293.40	9 603 712 177.24	13 746 446 574.98	7 153 113 200.88	30 503 271 952.84
3	Громадський порядок, безпека та судова влада	116 875 570 742.40	140 151 236 454.80	157 672 464 627.03	174 409 593 567.24	23 275 665 712.40	17 521 228 172.23	16 737 128 940.21	57 534 022 824.84
4	Економічна діяльність	63 600 721 187.35	72 365 050 565.65	168 889 027 334.71	180 989 852 580.36	8 764 329 378.3	96 523 976 769.06	12 100 825 245.65	117 389 131 393.01
5	Охорона навколишнього природного середовища	5 241 202 036.70	6 316 230 226.65	6 636 848 681.08	8 200 225 512.05	1 075 028 189.95	320 618 454.43	1 563 376 830.97	2 959 023 475.35
6	Житлово-комунальне господарство	296 929 593.33	107 969 576.08	88 544 975.98	164 053 319.43	-188 960 017.25	-19 424 600.1	75 508 343.45	-132 876 273.9
7	Охорона здоров'я	22 617 917 585.57	38 561 591 596.80	124 925 254 105.85	170 505 173 040.66	15 943 674 011.23	86 363 662 509.05	45 579 918 934.81	147 887 255 455.09
8	Духовний та фізичний розвиток	10 107 073 772.16	9 966 973 427.07	9 826 381 120.81	15 970 330 848.20	-140 100 345.09	-140 592 306.26	6 143 949 727.39	5 863 257 076,04
9	Освіта	44 323 358 847.84	51 657 596 557.57	52 857 305 758.86	63 837 123 982.88	7 334 237 709.73	1 199 709 201.29	10 979 818 224.02	19 513 765 135.04
10	Соціальний захист та соціальне забезпечення	163 865 588 903.83	218 628 598 063.27	322 720 300 065.53	339 278 874 258.86	54 763 009 159.44	104 091 702 002.26	16 558 574 193.33	175 413 285 355.03

Слід відмітити, що серед соціально незахищених категорій найбільшою за обсягом видатків є пенсіонери: 2021 року видатки на фінансування різних заходів соціального захисту цієї категорії склали 201 161 810 100, 00 грн., або 59,29% усіх видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Провівши аналіз Державного бюджету України постатейно, слід зауважити, що з 2018 по 2021 рік соціальний захист та соціальне забезпечення найбільша видаткова стаття зведеного бюджету України, обсяг якої перевищує в сукупності навіть видатки на охорону здоров'я, освіту та економічну діяльність.

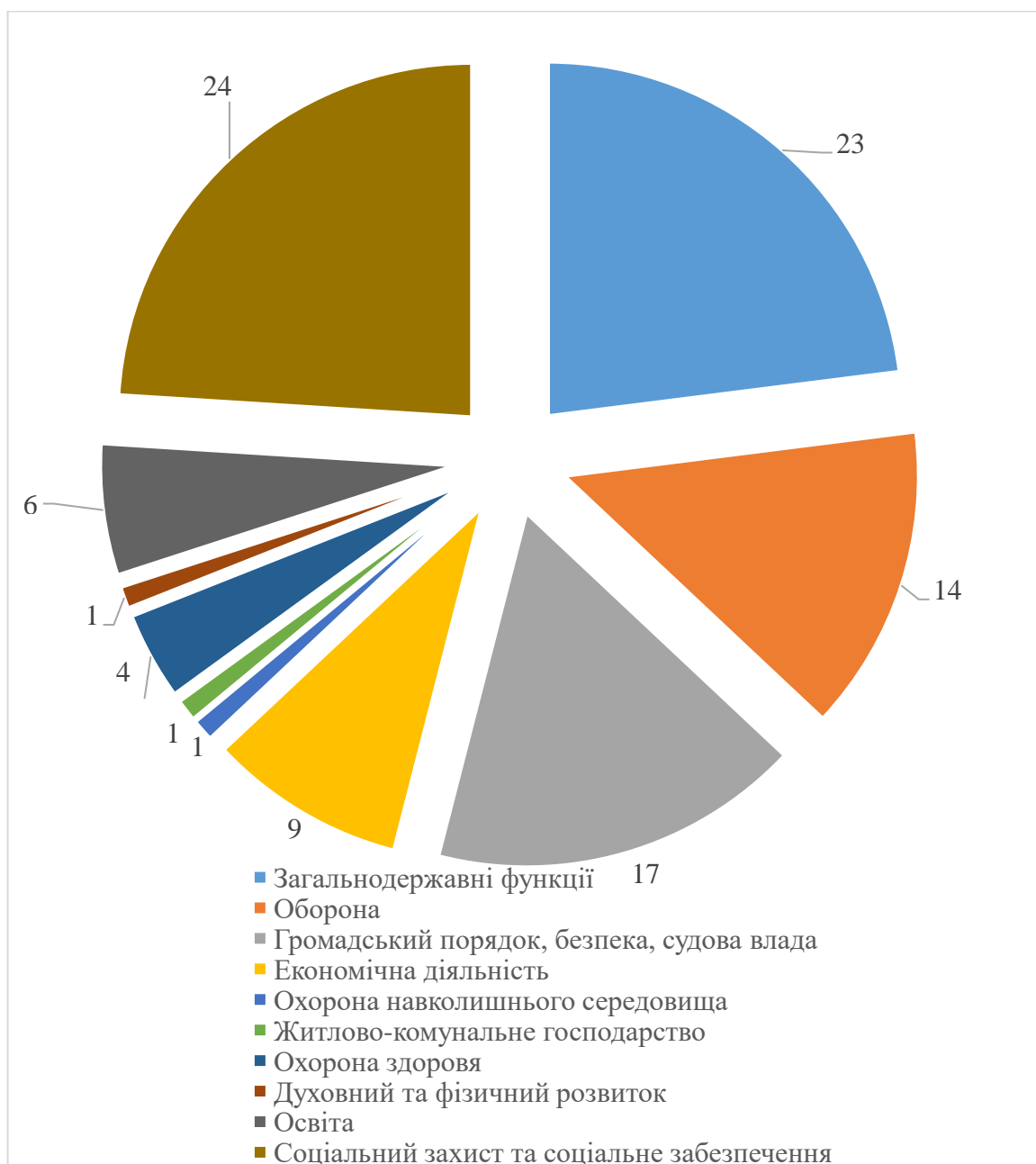

Рис.2.3 Структура видатків Державного бюджету у 2018 році

Згідно із даними рис. 2.3, бачимо, що лівова частка витрат Державного бюджету у 2018 році припала на соціальний захист та соціальне забезпечення (24%), загальнодержавні функції (23%), громадський порядок, безпеку та удоду владу (17%), оборону (14%).

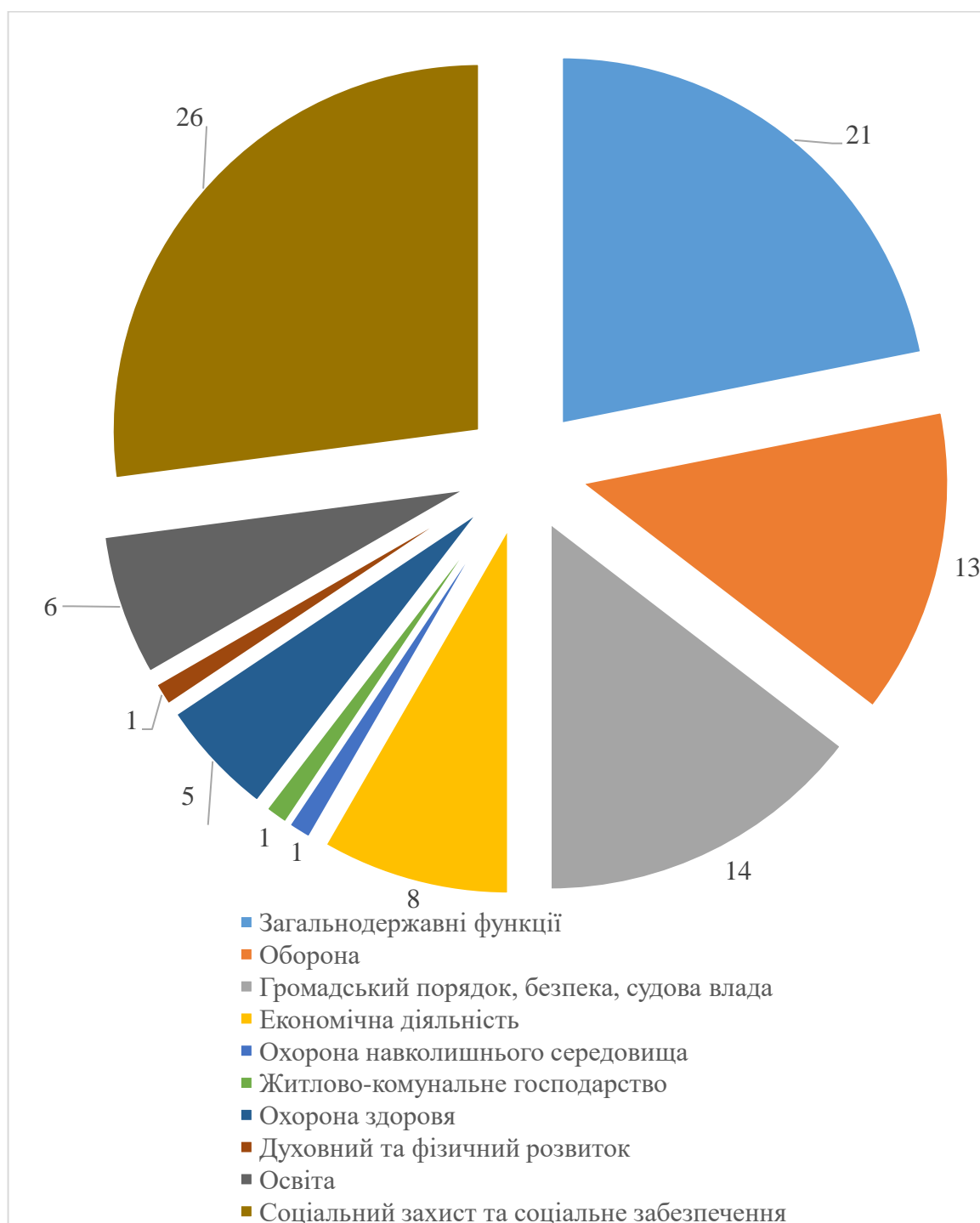

Рис.2.4 Структура видатків Державного бюджету у 2019 році

Проаналізувавши дані рис. 2.4, слід відмітити, що провідне місце у видатках державного бюджету у 2019 році займає соціальний захист та соціальне забезпечення. У розрізі статей державного бюджету найменшу питому вагу становлять видатки на житлово-комунальне господарство, видатки на духовний та фізичний розвиток та видатки на охорону навколишнього середовища по 1% кожна із статей відповідно. Видатки на охорону здоров'я становлять 5%, на освіту – 6%, на економічну діяльність – 8%, на оборону – 13%, на громадський порядок, безпеку та судову владу – 14%, на загальнодержавні функції – 21% і на соціальний захист та соціальне забезпечення – 26% відповідно.

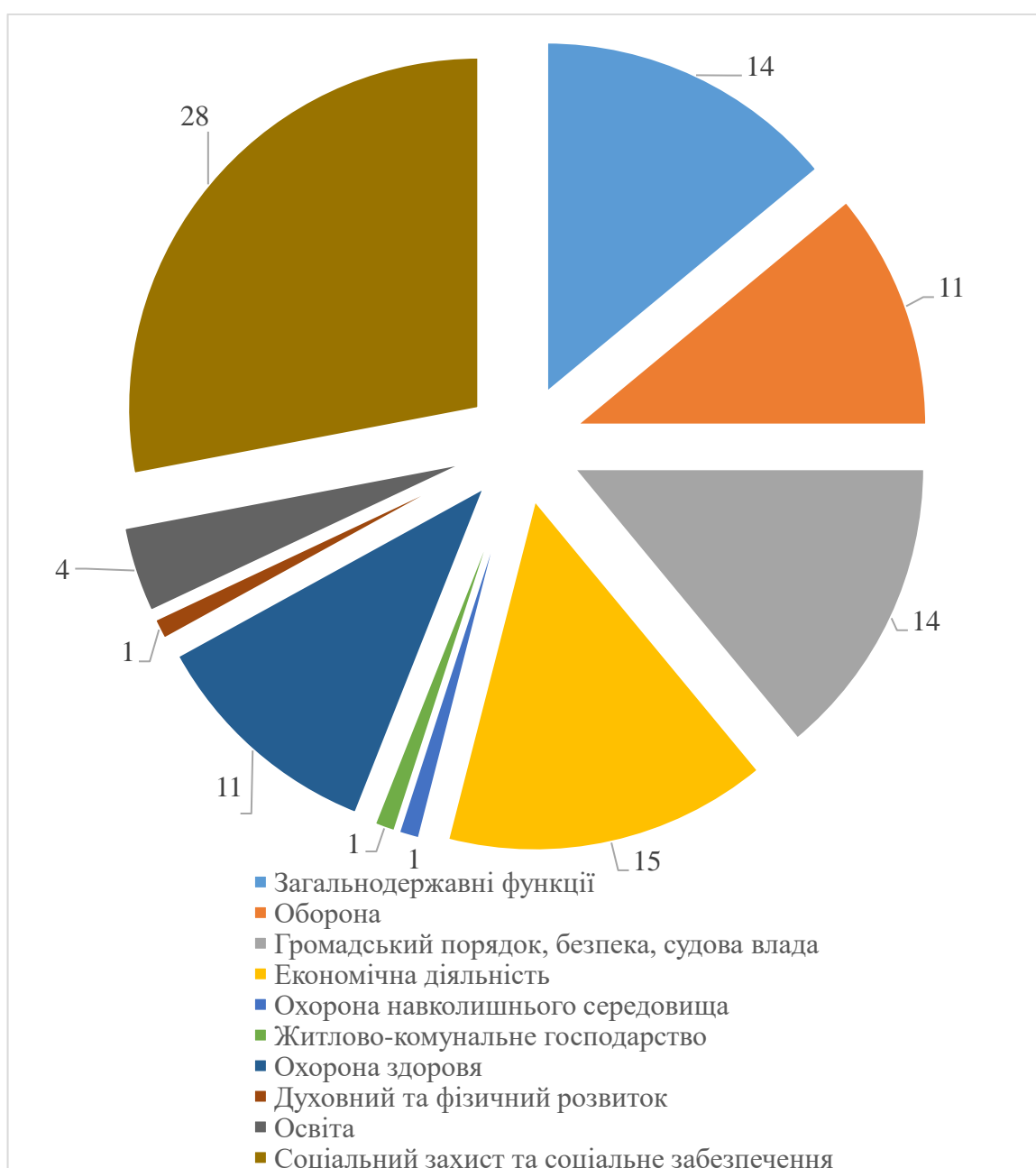

Рис.2.5 Структура видатків Державного бюджету у 2020 році

На рис. 2.5 графічно відображено розподіл видатків Державного бюджету у 2020 році.

За даними рис. 2.4 та рис.2.5 спостерігається чітка тенденція до збільшення видатків на соціальне забезпечення та соціальний захист. У 2019 році у Державному бюджеті їхня питома вага становила 26%, а у 2020 році – 28%. Слід зауважити, що у порівнянні 2020 року з 2019 роком, значного скорочення зазнали видатки на загальнодержавні функції з 21% до 14% відповідно. Однак у 2020 році позитивні змін відбулися в охороні здоров'я з 5 до 11% та видатки на економічну діяльність з 8 до 15% відповідно.

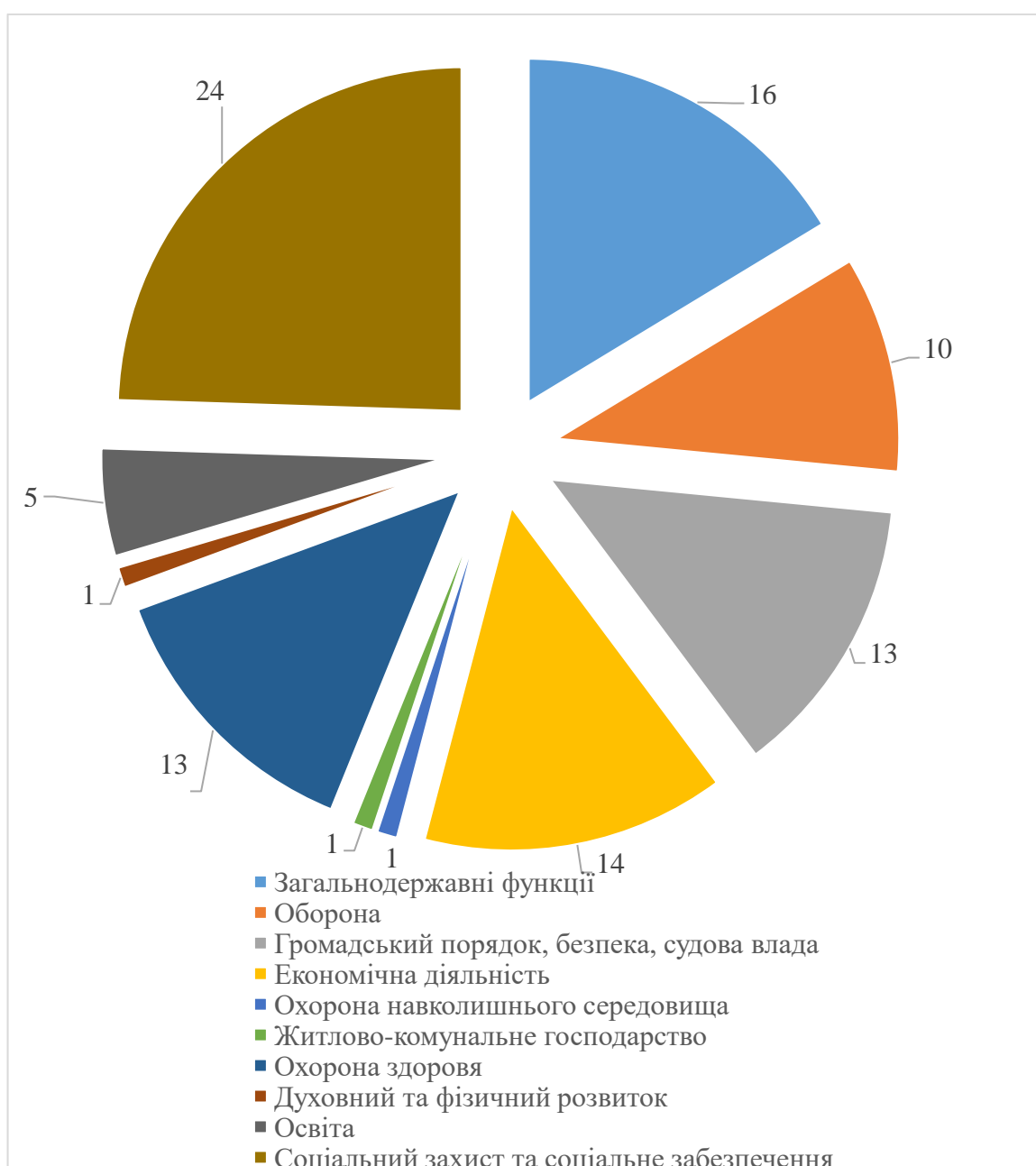

Рис.2.6 Структура видатків Державного бюджету у 2021 році

Видатки місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення в Україні у 2018 - 2021рр., млрд. грн.

Таблиця 2.3

Видатки місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні протягом 2018-2021 років, млрд.грн.

№ з/п	Показники	Роки				Абсолютне відхилення, +/-		
		2018	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Соціальний захист на випадок непрацевдатності	14,4	16,0	1,5	2,0	1,6	-14,5	0,5
2	Соціальний захист пенсіонерів	7,8	9,0	10,1	10,8	1,2	1,1	0,7
3	Соціальний захист ветеранів війни та праці	8,8	8,4	0,6	0,7	-0,4	-7,8	0,1
4	Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	41,8	44,7	2,1	2,8	2,9	-42,6	0,7
5	Допомога у вирішенні житлового питання	65,4	16,3	0,8	1,2	-49,1	-15,5	0,4
6	Соціальний захист інших категорій населення	3,0	4,0	2,8	3,4	1,0	-1,2	0,6
7	Інша діяльність у сфері соціального захисту	4,2	5,5	6,1	7,2	1,3	0,6	1,1
Всього на соціальний захист та соціальне забезпечення		145,5	103,2	24,0	28,1	-42,3	-79,2	4,1

*складено автором за даними бюджетів на відповідний рік

Варто зазначити, що видатки місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення протягом досліджуваного періоду суттєво зменшилися із 145,5 млрд.грн. у 2018 році до 28,1 млрд. грн. у 2021 році, тобто на 117,4 млрд.грн.

Практично за всіма показниками також спостерігається негативна динаміка, тобто суттєво зменшилися видатки на соціальний захист сім'ї, дітей та

молоді з 41,8 млрд. грн. до 2,8 млрд.грн. Значного скорочення зазнала допомога у вирішенні житлового питання, яка у 2018 році становила 65,4 млрд. грн., а у 2021 році – 1,2 млрд.грн. відповідно.

Слід відмітити, що Міністерство соціальної політики проводить регулярний моніторинг функціонування закладів соціального захисту населення. В умовах воєнного стану, зокрема, під контроль підпадають заклади, що надають соціальні послуги з проживанням, організації надання допомоги закладам соціального захисту населення.

За даними Міністерства соціальної політики станом на 01.01.2022 у системі соціального захисту населення функціонувало [45]:

- 282 будинки-інтернати для громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, психоневрологічних інтернатів, де проживало 43,3 тис. осіб, у тому числі 1,5 тис. осіб діти;
- 369 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) і 618 центрів надання соціальних послуг, якими обслуговано понад 879,3 тис. осіб;
- 260 центрів соціальних служб;
- 73 заклади для бездомних осіб (з них 61 заклад комунальної форми власності), в яких протягом 2021 року перебувало на обслуговуванні 32,6 тис. осіб, у тому числі:
 - 25 будинків (відділень) нічного перебування, потужністю 1,0 тис. ліжко-місць;
 - 16 центрів (відділень) реінтеграції;
 - 7 відділень соціальних готелів, потужністю 155 ліжко-місць;
 - 63 центри (відділення) обліку бездомних осіб;
 - 15 спеціалізованих установ для звільнених осіб;
 - 56 закладів соціальної підтримки сімей, дітей та молоді (соціальні центри матері та дитини, соціальні гуртожитки для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, центри соціально-психологічної допомоги).

2.3 Зміни в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування

Функції та завдання Фонду соціального страхування України за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку передаються Пенсійному фонду України.

Фонд соціального страхування України розпочинає процедуру припинення.

Закон України від 21.09.2022 р. №2620, а також постанови КМУ від 15.11.2022 р. №1289 та від 02.12.2022 р. №1350, якими внесено відповідні зміни до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та рішень Уряду, набули чинності 01 січня 2023 року [26].

Відтепер уповноваженим органом управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування є Пенсійний фонд України.

Слід відмітити, що застраховані особи, потерпілі внаслідок нещасного випадку на виробництві, члени їх сімей, а також страхувальники мають звертатись до органів Пенсійного фонду України з усіх питань загальнообов'язкового державного соціального страхування, зокрема [26]:

- фінансування допомог по тимчасовій втраті працездатності і по вагітності та пологах;
- виплати допомог на поховання;
- подання заяв-розрахунків для фінансування листків непрацездатності;
- призначення, перерахування та здійснення страхових виплат з відшкодування шкоди, заподіяної потерпілому внаслідок нещасного випадку на виробництві та/або професійного захворювання або особам, які мають право на страхові виплати в разі смерті потерпілого.

Як уже зазначалося, що з 1 січня 2023 року уповноваженим органом в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування є Пенсійний Фонд України. Це передбачено Законом України від 21.09.2022 №

2620-IX “Про внесення змін до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” та Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, постановою Кабінету Міністрів України від 02.12. 2022 № 1350 “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо забезпечення реалізації окремих функцій Пенсійного фонду України та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України”.

Зокрема, для вирішення питань з призначення, перерахування та здійснення страхових виплат з відшкодування шкоди, заподіяної потерпілому внаслідок нещасного випадку на виробництві та/або професійного захворювання або особам, які мають право на страхові виплати в разі смерті потерпілого, з 1 січня 2023 року необхідно звертатися до органів Пенсійного фонду України.

Органи Пенсійного фонду призначатимуть та виплачуватимуть такі види страхових виплат внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, які представлені у табл.2.4.

Слід відмітити, що потрібно оформити заяву, разом із документами необхідними для призначення, перерахування, продовження та здійснення страхових виплат і соціальних послуг. Заява може подаватися як у паперовому вигляді особисто, або через уповноваженого представника, до територіального органу Пенсійного фонду України (сервісний центр) так і в електронній формі через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України з використанням кваліфікованого електронного підпису чи електронної системи BankID, або через Портал Дія.

Рішення про призначення, перерахування, продовження та здійснення страхових виплат і соціальних послуг приймається протягом 10 днів після надходження заяви з усіма необхідними документами, з урахуванням отриманої органом Пенсійного фонду, що призначає страхову виплату, інформації із відповідних державних електронних інформаційних реєстрів та баз даних.

Таблиця 2.4

Види виплат органів Пенсійного фонду у 2023 році

№з/п	Вид виплат	Умови виплат
1	2	3
1	допомога по тимчасовій непрацездатності	виплачується у розмірі 100 % середньої заробітної плати (перші 17 днів за рахунок коштів страхувальника, починаючи з 18 дня – за рахунок коштів соціального страхування)
2	одноразова допомога в разі стійкої втрати професійної працездатності	призначається на підставі довідки МСЕК; її розмір визначається в залежності від ступеня втрати професійної працездатності, із розрахунку 7 мінімальних заробітних плат, встановлених законом на день настання права потерпілому на страхову виплату (з 01.10.2022 розмір мінімальної заробітної плати – 6 700 грн)
3	щомісячні страхові виплати	встановлюються відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячної заробітної плати потерпілого перед настанням страхового випадку; мінімальний розмір призначеної щомісячної виплати потерпілому в перерахунку на 100% втрати працездатності не може бути меншим мінімальної заробітної плати, максимальний – не повинен перевищувати чотири мінімальні заробітні плати
4	виплати у разі переведення на легшу, нижче оплачувану роботу	за потерпілим зберігається його середньомісячна заробітна плата на строк визначений ЛКК або МСЕК (перші 14 днів доплата здійснюється за рахунок коштів страхувальника, починаючи з 15 дня – за рахунок коштів соціального страхування)
5	щомісячні виплати дитині, яка народилася з інвалідністю, внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності	здійснюються до досягнення дитиною 18 років, або до закінчення навчання, але не більш як до досягнення 23 років
6	страхові виплати непрацездатним членам сім'ї у разі смерті потерпілого	– одноразова допомога сім'ї (у розмірі 40 розмірів мінімальної заробітної плати (40 x 6700 грн = 268 000 грн)); – одноразова виплата кожній особі, яка була на його утриманні (у розмірі 8 розмірів мінімальної заробітної плати (8 x 6700 грн = 53 600 грн)); – щомісячні страхові виплати (визначаються із середньомісячної заробітної плати потерпілого; сума виплат кожній особі, яка має на них право, визначаються шляхом ділення частини заробітної плати потерпілого, що припадає на цих осіб, на їх кількість).

Рішення за результатами розгляду заяви оформлюється постановою за підписом керівника органу, що призначає страхову виплату, та зберігається в електронній справі отримувача такої виплати.

Нарахована сума страхових виплат включається у документи для виплати не пізніше одного місяця з дня прийняття рішення про призначення, перерахування, продовження її виплати.

Щомісячні страхові виплати виплачуються через установи уповноважених банків або національним оператором поштового зв'язку АТ “Укрпошта”, за місцем фактичного проживання отримувача, зазначеного у заяві. Одноразові виплати здійснюються уповноваженими банками.

Ті, хто отримував відповідні виплати у Фонді соціального страхування України, продовжать їх отримувати на раніше зазначені у заявах рахунки.

Уряд постановою від 30.12.2022 р. №1467 затвердив Порядок здійснення страхових виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Згідно з ним, страхові виплати здійснюватимуться щомісяця[26]:

- потерпілому — з дня втрати працездатності внаслідок нещасного випадку або з дати встановлення професійного захворювання;

- особам, які мають право на страхові виплати у зв'язку із смертю годувальника, — з дня смерті потерпілого, але не раніше дня виникнення права на страхові виплати.

Одноразова допомога виплачуватиметься потерпілому в місячний строк з дня визначення медико-соціальною експертною комісією стійкої втрати професійної працездатності, а в разі смерті потерпілого — у місячний строк з дня його смерті особам, які мають на це право.

Страхові виплати здійснюватимуть виключно в грошовій формі за зазначеним у заяві місцем фактичного проживання одержувача страхової виплати в межах України незалежно від задекларованого або зареєстрованого місця проживання одержувача страхової виплати.

Щомісячна страхова виплата здійснюватиметься через поточні рахунки в банках або уповноваженими організаціями, що здійснюють виплату і доставку пенсій та грошової допомоги, відповідно до Порядку виплати пенсій та грошової

допомоги через поточні рахунки в банках, і Порядку виплати і доставки пенсій та грошової допомоги за місцем фактичного проживання одержувачів у межах України організаціями, що здійснюють їх виплату і доставку.

Доставка сум страхових виплат здійснюватиметься за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Таблиця 2.5

Зміни для страхувальників

№з/п 1	Показник 2	До 1 січня 2023 року 3	31 січня 2023 року 4
1	Хто приймає рішення про виплату лікарняних	Комісія соцстрахування на підприємстві	Роботодавець або уповноважені ним особи
2	Термін розгляду лікарняних та прийняття рішення про виплату	10 днів – з дня надходження лікарняного по тимчасовій непрацездатності до роботодавця (днем надходження вважається восьмий день після закриття лікарняного); 10 днів – з дня надходження до роботодавця лікарняного по вагітності та пологах (днем надходження вважається восьмий день після відкриття лікарняного); 5 днів – повідомлення працівника про відмову в оплаті.	10 днів – з дня надходження лікарняного по тимчасовій непрацездатності до роботодавця (днем надходження вважається восьмий день після закриття лікарняного); 3 дні – з дня надходження до роботодавця лікарняного по вагітності та пологах (днем надходження вважається восьмий день після відкриття лікарняного); 5 днів – повідомлення працівника про відмову в оплаті.
3	Спосіб подання заяв-розрахунків	онлайн за допомогою клієнтського спеціалізованого програмного забезпечення; – на паперових носіях до відділень робочих органів виконавчої дирекції ФССУ	в електронному вигляді через особистий кабінет страхувальника на вебпорталі електронних послуг Пенсійного фонду України; – на паперових носіях до будь-якого сервісного центру Пенсійного фонду України
4	Фінансування страхувальників	ФССУ протягом 10-ти днів після надходження заяви-розрахунку	Пенсійний фонд України протягом 3-х днів централізовано на окремі поточні рахунки, відкриті страхувальниками в установах банків для зарахування страхових коштів, після надходження заяви-розрахунку
5	Хто проводить перевірки страхувальників	Робочі органи виконавчої дирекції ФССУ	Територіальні органи Пенсійного фонду України

Страхові виплати, призначені, але своєчасно не одержані потерпілим або особою, яка має на це право, здійснюються за весь минулий час, але не більше ніж за три роки з дня звернення за їх одержанням.

Нарахована сума страхової виплати включається в документи для виплати протягом не пізніше ніж одного місяця з дня прийняття рішення про призначення, перерахування, продовження чи поновлення її виплати. Розподіл та спрямування коштів на фінансування страхових виплат здійснюється Пенсійним фондом України.

Порядок призначення та перерахування страхових виплат визначатиме правління ПФУ. Ця постанова набрала чинності з 1 січня 2023 року.

З 1 січня 2023 року уповноваженим органом в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності є Пенсійний Фонд України.

Правила нарахування виплат по лікарняних залишилися ті ж самі: відсоток середньої заробітної плати застрахованої особи в залежності від тривалості страхового стажу. Механізм визначення середньої заробітної плати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням також не зазнав суттєвих змін. Зокрема заробітна плата для оплати лікарняних обчислюватиметься шляхом ділення нарахованої за розрахунковий період (12 календарних місяців, що передують місяцю настання страхового випадку) зарплати, на яку нарахований єдиний внесок, на кількість календарних днів зайнятості у розрахунковому періоді без урахування календарних днів, не відпрацьованих з поважних причин. При цьому, перелік поважних причин, які враховуються при розрахунку, розширено.

Зміни застосовуватимуться до лікарняних, відкритих після 1 січня 2023 року. Ті лікарняні, які почалися в 2022 і продовжились в 2023 році, розраховуватимуться за старими правилами.

Висновки до розділу 2

Аналіз видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення дозволяє сформулювати такі висновки:

1. Доведено, що в кожній державі є встановлені державні соціальні стандарти. В Україні, державні соціальні стандарти — це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

2. Відповідно до державного соціального забезпечення відносять - розмір мінімальної заробітної плати, доходів громадян, пенсій, соціальної допомоги, інших видів соціальних виплат, передбачених законом та іншими нормативно-правовими актами, що забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму, визначений за законом.

3. Досліджено, що в Україні налічується понад 130 категорій одержувачів різних видів соціальних виплат, з яких лише 70 отримують виплати за соціальною ознакою, та близько 50 – за професійною. Усі категорії, без винятку, пільгові, в т. ч. соціально незахищені, категорії громадян мають право на більш як 120 видів пільг, та понад 60 видів соціальних і компенсаційних виплат. В Україні приблизно 15 млн. громадян станом на 2021 рік мають право на використання тих або інших видів пільг, встановлених чинним законодавством України.

4. Згідно із даними державних цільових позабюджетних фондів вони щороку обслуговують майже 14,5 млн. працездатних осіб і 10,8 млн. пенсіонерів, 320 тис. потерпілих на виробництві осіб та від 500 до 600 тис. безробітних громадян.

5. Здійснено аналіз розміру мінімальної пенсії у 2019 році становив 1497 грн., і з кожним роком збільшувався: у 2020 році на 141 грн відповідно до 2019 року, у 2021 році на 131 грн. відповідно до 2020 року і в 2022 році на 165 грн. відповідно до попереднього року і становив 1934 грн.

6. Провівши аналіз Державного бюджету України постатейно, слід зауважити, що з 2018 по 2021 рік соціальний захист та соціальне забезпечення найбільша видаткова стаття зведеного бюджету України, обсяг якої перевищує в сукупності навіть видатки на охорону здоров'я, освіту та економічну діяльність.

7. Проаналізовано, що видатки місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення протягом досліджуваного періоду суттєво зменшилися із 145,5 млрд.грн. у 2018 році до 28,1 млрд. грн. у 2021 році, тобто на 117,4 млрд.грн. Практично за всіма показниками також спостерігається негативна динаміка, тобто суттєво зменшилися видатки на соціальний захист сім'ї, дітей та молоді з 41,8 млрд. грн. до 2,8 млрд.грн. Значного скорочення зазнала допомога у вирішенні житлового питання, яка у 2018 році становила 65,4 млрд. грн., а у 2021 році – 1,2 млрд.грн. відповідно.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

3.1 Проблеми соціальної сфери в Україні

Всім відомо, що сфера соціального захисту перебуває у досить скрутному становищі. Це пов'язано із спадом економіки та виробництва в Україні, адже «соціальний захист» не є прибутковим і займає одне з провідних місць у номінації «найбільш затратні сфери» у бюджеті України.

Однак, не звертаючи уваги на ті чи інші проблеми, сферу соціального захисту населення потрібно розвивати та реформувати, оскільки саме від добробуту населення залежить соціальний клімат регіону, який в свою чергу, впливає на інвестиційну привабливість громади та демократичність країни загалом, тому що лише в демократичних країнах влада забезпечує достойний рівень життя усім своїм громадянам.

Аналізуючи, соціальну сферу, лід відмітити, що протягом останніх років було зроблено певні кроки стосовно запровадження системної реформи у сфері надання соціальних послуг, в тому числі і у зв'язку з реформою децентралізації. Було прийнято і з січня 2020 року вступив у дію новий Закон України «Про соціальні послуги», який було розроблено з урахуванням європейського досвіду. Основною метою, відповідно до цього закону було реформувати систему надання соціальних послуг та зробити ринок соціальних послуг конкурентним, а також доступним для усіх суб'єктів системи надання соціальних послуг.

Відповідно у рамках реалізації Закону «Про соціальні послуги» відбувалося і правове регулювання формування системи соціальних послуг, а також діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги всіх форм власності, зокрема [27]:

- прийнято низку підзаконних нормативних актів, у тому числі Кабінетом Міністрів України, щодо визначення критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги; переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах; моніторингу та оцінки якості надання соціальних послуг тощо;

- розпочато процес створення реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг;

- запроваджено часткову стандартизацію соціальних послуг шляхом затвердження державних стандартів соціальних послуг;

- здійснено децентралізацію фінансування установ та закладів, що надають соціальні послуги.

Проте, слід зазначити, що перелічені заходи не здійснили певного впливу на систему надання соціальних послуг та не призвели до очікуваних і бажаних результатів. А саме передбачалося, у вигляді високої соціальної захищеності осіб та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують захисту і допомоги. Слід, зауважити, що успішним процес децентралізації надання соціальних послуг виявився там де був достатній рівень доходу місцевого бюджету.

Провівши дослідження та аналіз соціальних послуг, слід відмітити, що так і не запроваджено ефективні механізми раннього виявлення та раннього втручання, стратегічного прогнозування та планування, надання соціальних послуг з урахуванням потреб вразливих груп населення громади, механізми контролю та оцінки якості соціальних послуг, незалежного моніторингу, оцінки ефективності діяльності соціальних служб, санкції за порушення стандартів надання соціальних послуг та низьку якість соціальних послуг на рівні територіальної громади.

На практиці перекладання обов'язку щодо фінансування надання базових соціальних послуг виключно на місцеві бюджети територіальних громад призвело до неспроможності територіальних громад належним чином забезпечувати фінансування надання певних соціальних послуг.

Достатнього рівня для належного фінансування соціальних послуг, громади не спроможні сформувати дохідну частину місцевого бюджету, однак саме в таких громадах ризику виникнення складних життєвих обставин вищі. Якщо поєднувати з нормативно фіксованими на загальнодержавному рівні розмірами окладів працівників комунальних надавачів соціальних послуг це

призводить до їх повного закриття через неспроможність утримання та фінансування. Як наслідок, соціальні послуги фінансуються за залишковим принципом, а подекуди і взагалі на надання соціальних послуг із місцевих бюджетів не виділяється фінансування через обмежені ресурси громади, що тягне за собою відтік кадрових ресурсів.

До основних проблем соціального захисту слід віднести:

- неналежна якість надання соціальних послуг;
- низька адресність соціальних пільг;
- не висока заробітна плата у сфері;
- неналежний рівень організації та функціонування у сфері;
- відсутність та некомпетентність необхідних спеціалістів та фахівців через низьку заробітну плату;
- низький рівень контролю;
- невідповідність між розмірами пільг і реальними можливостями їх забезпечити;
- дефіцит Пенсійного фонду;
- війна в Україні та різке збільшення кількості пільгових категорій;
- розпочата та незавершена децентралізація у сфері соціального захисту.

Одночасно, стан розвитку окремих регіонів потребує поглибленого та прогнозованого розуміння ролі бюджету в економічній системі держави, у формуванні показників комплексної програми соціально-економічного розвитку окремого регіону та адміністративно-територіальної одиниці.

Важливим напрямком децентралізації є розвиток державної політики для змін фінансових стимулів та усунення ресурсного принципу фінансування, що призводять до надмірної інституалізації соціальних послуг. Тому, відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України, впровадження програмно-цільового методу формування бюджету територіальних громад, з акцентом на фінансуванні послуги, а не установи, стане інструментом, що забезпечить ефективне управління бюджетним процесом у середньостроковій перспективі, дасть змогу вирішити існуючі проблеми цих громад, досягнути визначених

цілей. Це потребуватиме впровадження дієвих інструментів формування єдиної системи стратегічного прогнозування і планування не менш ніж на п'ять років.

Вторгнення росії на територію України починаючи з 24 лютого 2022 року стало великим викликом перед країною, і в тому числі для сфери надання соціальних послуг. У зв'язку із воєнними діями на сході, півночі та півдні України збільшилася кількість внутрішньо переміщених осіб. Слід підкреслити, що особливої допомоги потребують самотні люди з інвалідністю, тобто ті, які втратили здатність до самообслуговування, люди, які перебувають під загрозою окупації чи в зоні ведення боїв, ті хто втратили житло і не можуть самостійно евакуюватися. Є велика кількість осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах, зумовлених, зокрема, втратою рідних людей, погіршенням фізичного і психологічного стану здоров'я, які потребують як фізичного так і духовного зцілення.

Громадяни України, під час дії воєнного стану часто потребують негайного надання соціальних послуг, тому навесні 2022 року були прийняті нормативні зміни для того, щоб швидко реагувати на потреби людей в умовах війни, щоб людина в день звернення отримувала необхідну підтримку та допомогу такі послуги надавалися екстрено, за спрощеною процедурою.

Нагадаємо, що 14 квітня 2022 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях» (законопроект за реєстр. №7201), який передбачає посилення соціального захисту громадян, які у зв'язку з військовою агресією росії проти України були вимушені покинути власні домівки й стати внутрішньо переміщеними особами. Прийнятим Законом, зокрема, розширено повноваження військових адміністрацій в частині визначення особливостей порядку організації надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (або на регіональному рівні) у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях [66, с.73].

Слід відмітити, що через вторгнення росії, кількість осіб, що потребують допомоги, зростає в залежності від виду соціальної допомоги в рази, тому існуючої кількості надавачів соціальних послуг в Україні недостатньо для здійснення покладених на них функцій.

За даними Міністерства соціальної політики України, на грудень 2022 року у Реєстрі надавачів соціальних послуг перебуває понад 3 тисячі закладів, із них близько 1,5 тисяч – комунальної форми власності, зокрема, майже 1 тис. надавачів, які безпосередньо працюють в територіальних громадах (центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), це не враховуючи волонтерів, які працюють на добровільних засадах.

Серед соціальних послуг найбільш затребуваними є послуги по догляду, консультування, соціальної адаптації, соціальної профілактики, представництва інтересів, надання притулку, соціального супроводу.

Найбільше потребують соціальних послуг пенсіонери, тобто особи похилого віку; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; особи з інвалідністю різних вікових категорій; особи/сім'ї/діти, які перебувають у складних життєвих обставинах; діти під опікою/піклуванням; особи з психічними захворюваннями; бездомні особи; особи з проблемами вживання психоактивних речовин тощо.

Слід відмітити, що для підтримки окремих категорій громадян, які постраждали у зв'язку з військовою агресією росії проти України, Міністерство соціальної політики України за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та Програми розвитку ООН в Україні організувало прийом заявок на виплату грошової допомоги від міжнародних організацій.

Підтримка та збереження державою соціальних зв'язків з українськими громадянами, що виїхали за кордон: упровадження інституційних механізмів роботи з максимальною кількістю мігрантів, діаспор та потенційних репатріантів в усьому світі, щоб громадяни, перебуваючи за кордоном, відчували свою важливість для держави, мали бажання робити корисні справи для України – як

у самій країні, так і за її межами; упровадження механізмів налагодження комунікацій з українською діаспорою на горизонтальному рівні; збереження викладацького складу українських закладів освіти всіх рівнів, зокрема через забезпечення потрібних умов для дистанційного викладання, збереження робочого місця та відповідної оплати праці вчителям та викладачам за кордоном; упровадження програми державного сприяння в працевлаштуванні молоді після дистанційного закінчення українських закладів вищої освіти за перспективними напрямками розвитку української економіки; проведення інформаційних кампаній щодо можливостей працевлаштуватися в Україні, забезпечення дистанційної зайнятості.

Сприяння працевлаштуванню жінок у регіонах України, що неокуповані й де немає бойових дій: створення нових робочих місць; забезпечення можливостей поєднувати роботу й сімейні обов'язки для жінок у спосіб розбудови соціальної інфраструктури, використання гнучких форм зайнятості; стимулювання підвищення рівня територіальної мобільності жінок у спосіб розбудови транспортної інфраструктури, розвитку ринку орендного та соціального житла; сприяння професійній самореалізації жінок з дітьми через забезпечення професійної підготовки та перепідготовки (з використанням можливостей служби зайнятості); сприяння в перекваліфікації чи набутті нових кваліфікацій жінок-ВПО у нових місцях їхнього життя.

Створення належних умов безпеки життя й навчання дітей в усіх регіонах України та державний захист дітей-сиріт.

Розв'язання проблем, зумовлених внутрішньою міграцією: створення інтерактивної карти безпечності регіонів з повсякчасним моніторингом динамічного розгортання ситуації; відстеження основних напрямів переміщення населення та їхнє корегування з метою не допустити надмірних регіональних скупчень; формування систематизованих реєстрів внутрішньо переміщених осіб щодо кваліфікацій, даних про освіту, професію та попередню посаду з метою сприяти їхньому працевлаштуванню (на місці життя, суміжних громад або з переселенням) у межах громад або у виробничій діяльності; організація

прискореного тренінгового навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації ВПО, зокрема й серед працівників евакуйованих підприємств, шляхом залучення ВНЗ та професійно-технічних закладів освіти в регіонах; впровадження механізмів забезпечення обміну інформацією між громадами та між регіонами щодо наявного ресурсного потенціалу задля визначення перспективних громад для релокації підприємств, а також для вторинного переміщення ВПО у місця, де є попит на фахівців; створення достатньої кількості центрів гуманітарної підтримки, покликаних сприяти інтеграції (передусім російськомовного населення) у мовно-культурне середовище регіону; організація ментальної, психологічної та освітньої адаптації ВПО, запобігання конфліктам між ними та місцевим населенням, у т. ч. через залучення ВПО до процесів самоорганізації життя в громаді, що їх приймає; використання європейського досвіду із забезпечення стійкості територіальних громад.

Великої уваги заслуговує впровадження заходів, спрямованих на культурну інтеграцію ВПО, оскільки люди внаслідок вимушеної міграції опинилися в незнайомих для них соціальних та культурних умовах перебування. Для інтеграції ВПО з мешканцями громад потрібна цілеспрямована робота щодо ознайомлення переселенців з історико-культурними традиціями краю і взаєморозуміння з місцевими жителями. Реалізовувати ці культурні та комунікативні заходи за підтримки Українського культурного фонду можуть як професійні культурні діячі, так і аматорські колективи народної творчості. Налагодження такої роботи за фінансової підтримки Українського культурного фонду та організаційної участі місцевих органів самоврядування сприятиме пом'якшенню соціально-психологічних наслідків вимушеної міграції ВПО та їхньому залученню до соціально-економічного життя громад.

3.2 Перспективи удосконалення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення

Війна об'єднала українське суспільство та світ в боротьбі за мир, справедливість та свободу. Вона сконцентрувала дії усіх гілок влади в Україні

для реалізації в пришвидшеному темпі стратегічних та історичних ідей нації – демократичне життя в об'єднаній Європі під спільним з НАТО захистом.

Війна змушує оперативно розробляти антикризові оперативні та середньострокові плани розвитку нашої держави.

Сьогодні, у часи повномасштабної війни, вкрай важливо говорити про плани у питанні соціального піклування держави про своїх громадян.

Серед пріоритетів та принципів соціального піклування – це, звісно, оборона усіх належних Україні територій. Але другий пріоритет – це соціальний захист населення України, особливо тих громадян, кому найважче.

Зокрема, в проєкті Державного бюджету України на майбутній рік вже у пріоритеті видатки на соціальний захист після витрат на військову оборону української землі, які є основними.

При здійсненні соціального захисту населення ми маємо насамперед дбати про тих, для кого допомога від держави є єдиним джерелом існування, про найуразливіші категорії населення, зокрема – внутрішньопереміщених осіб, що через війну втратили житло та дохід. Власне, план будівництва житла для такої категорії громадян вже затверджено.

Паралельно держава має продовжувати реалізовувати активні програми зайнятості, щоб забезпечити максимальну кількість безробітних робочими місцями, та спростувати умови роботи бізнесу, який сприяє Перемозі на економічному фронті. У вересні Верховна Рада України, до речі, ухвалила закон про реформування служби зайнятості, соціального страхування на випадок безробіття, сприяння продуктивній зайнятості населення, у тому числі молоді, та впровадження нових активних програм на ринку праці. Відповідно до положень цього документа, роботодавець отримуватиме від держави компенсацію ЄСВ або частини заробітної плати з Фонду з безробіття, якщо працевлаштує: молодь (зокрема, на перше робоче місце), учасників бойових дій, одиноких батьків, батьків дітей з інвалідністю, осіб за 5 років до досягнення пенсійного віку, осіб з інвалідністю, довготривалих безробітних та інших вразливих категорій громад.

Також передбачається компенсація роботодавцю 50% витрат на оплату праці за працевлаштування, зокрема, осіб з інвалідністю та учасників АТО/ООС.

Держава підтримає й тих роботодавців, які працевлаштовують громадян віком до 35 років на перше робоче місце, а також осіб, які звільнилися зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби на перше робоче місце після такого звільнення.

На 2023 рік держава також вже передбачила універсальну соціальну виплату, що дасть можливість адресно допомогти кожному українцю у разі потрапляння в складні життєві обставини. Запровадження відповідної допомоги дозволить, серед іншого, суттєво підвищити пенсії для понад 55 % українських пенсіонерів.

Враховуючи воєнний стан та пріоритетність оборонних видатків, гарантувати виконання норм Конституції України щодо соціального захисту населення нашої державі допомагає та допомагатиме численна кількість міжнародних партнерів та донорів, які вже дали на це відповідну згоду.

Підтримка малозабезпечених громадян в Україні є неналежною, нестабільною, поки що її важко отримати, тому українська система соціального захисту потребує реформи.

Перш за все потрібно чітко розмежувати повноваження як замовника так і постачальника соціальних послуг. Для цього необхідно запровадити уніфіковані процедури фінансування, моніторингу та оцінки якості соціальних послуг для надавачів соціальних послуг всіх форм власності.

По-друге, потрібно провести діджиталізацію. Діджиталізацію необхідно провести, як на державному рівні так і на місцевому рівні, тобто на рівні територіальної громади в режимі реального часу. Провести її потрібно для обліку потреб, та оцінки якості соціальних послуг шляхом обліку всіх отримувачів соціальних послуг, а також внесення відомостей про їх потреби до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг.

То-третє, не мало важливим є визначення фінансових гарантій надання соціальних послуг, а також та тарифікація цих послуг. Необхідно впровадити

державний гарантований пакет соціальних послуг, шляхом визначення на законодавчому рівні переліку послуг, які громадяни отримують за рахунок бюджетних коштів, а за які необхідно сплатити.

Наступною перспективою соціального забезпечення є забезпечення доступності соціальних послуг у територіальній громаді, а саме: розвитку соціальних послуг, у тому числі інноваційних, для сімей з дітьми у сільській місцевості, з урахуванням потреб територіальних громад та розвитку профілактичних та інтегрованих соціальних послуг для сімей з дітьми з метою профілактики соціального сирітства, особливо у час сьогодення, коли багато дітей залишилися сиротами через воєнне вторгнення росії.

Необхідно забезпечити персоніфікацію фінансування та обліку потреби кожного легального отримувача соціальних послуг через запровадження механізму фінансування системи надання соціальних послуг та здійснення відповідного моніторингу ефективності програм у сфері надання соціальних послуг.

Слід підвищити спроможність територіальної громади у забезпеченні соціальних потреб, шляхом розроблення місцевих соціальних програм на підставі стратегічного аналізу та планування соціального розвитку територіальних громад.

Слід відмітити, що основними напрямками удосконалення існуючої системи соціального забезпечення, створення необхідних умов належного функціонування механізму системи соціального захисту в Україні мають бути, на нашу думку, наступні [12, с. 64-65; 4, 39, с. 11-12;]:

- повсюдне впровадження стратегічного планування та маркетингового управління попитом і пропозицією соціальних послуг;
- удосконалення міжбюджетних відносин в ході визначення та забезпечення потреби у фінансових ресурсах для соціального захисту населення;
- створення ефективної системи моніторингу витрачання коштів на соціальний захист населення;

- забезпечення адресності здійснення соціальної допомоги та підвищення ефективності її використання;
- забезпечення справедливого розподілу доходів, зменшення ступеня їх диференціації за рахунок ефективної системи податків та трансферів;
- удосконалення критеріїв оцінки майнового стану населення;
- формування на місцевому рівні баз даних одержувачів усіх видів соціальних допомог;
- безоплатне надання комплексної допомоги (правової, фінансової, матеріальної тощо) найбільш вразливим верствам населення;
- забезпечення постійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів у сфері соціального забезпечення населення;
- підвищення рівня залучення громадських організацій, благодійних фондів до соціального захисту населення;
- приведення до світового рівня розвитку вітчизняних соціальних інститутів тощо.

Висновки до розділу 3

Дослідження проблем та напрямків удосконалення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення дає змогу сформулювати наступні висновки:

1. Найбільше потребують соціальних послуг пенсіонери, тобто особи похилого віку; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; особи з інвалідністю різних вікових категорій; особи/сім'ї/діти, які перебувають у складних життєвих обставинах; діти під опікою/піклуванням; особи з психічними захворюваннями; бездомні особи; особи з проблемами вживання психоактивних речовин тощо.

2. Встановлено, що для підтримки окремих категорій громадян, які постраждали у зв'язку з військовою агресією росії проти України, Міністерство соціальної політики України за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та Програми розвитку ООН в Україні організувало прийом заявок на виплату грошової допомоги від міжнародних організацій.

3. Вирішення проблеми здійснення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення потребує усунення низки недоліків вітчизняної системи соціального захисту, зокрема: низької ефективності та якості соціальних послуг; багаторівневої ієрархії і мережі бюджетних установ; низькою ефективністю механізму кошторисного фінансування, не пов'язаного з результатами діяльності установ соціального захисту; обмеженням права споживача соціальних послуг на вибір постачальника послуг.

4. Запропоновано основні напрямки удосконалення існуючої системи соціального забезпечення, створення необхідних умов належного функціонування механізму системи соціального захисту в Україні мають бути, на нашу думку, наступні: повсюдне впровадження стратегічного планування та маркетингового управління попитом і пропозицією соціальних послуг; удосконалення міжбюджетних відносин в ході визначення та забезпечення потреби у фінансових ресурсах для соціального захисту населення; створення ефективної системи моніторингу витрачання коштів на соціальний захист населення; забезпечення адресності здійснення соціальної допомоги та

підвищення ефективності її використання; забезпечення справедливого розподілу доходів, зменшення ступеня їх диференціації за рахунок ефективної системи податків та трансферів; удосконалення критеріїв оцінки майнового стану населення; формування на місцевому рівні баз даних одержувачів усіх видів соціальних допомог; безоплатне надання комплексної допомоги (правової, фінансової, матеріальної тощо) найбільш вразливим верствам населення; забезпечення постійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів у сфері соціального забезпечення населення; підвищення рівня залучення громадських організацій, благодійних фондів до соціального захисту населення; приведення до світового рівня розвитку вітчизняних соціальних інститутів тощо.

ВИСНОВКИ

На сьогодні соціальний захист населення є одним з найголовніших напрямів державної соціальної політики та соціальної політики органів місцевого самоврядування.

Система соціального забезпечення та соціальної підтримки в Україні включає всі аспекти життя суспільства, в тому числі надання матеріальної допомоги найбільш незахищеним верствам населення, пенсійне забезпечення, надання різноманітних соціальних пільг, здійснення соціального обслуговування, соціальну підтримку осіб похилого віку, інвалідів, дітей-сиріт, ветеранів війни та праці тощо.

Слід відмітити, що соціальний захист населення України з боку держави та органів місцевого самоврядування є особливо актуальним в останні роки, коли країна перебуває в економічній кризі, а населення Сходу України потерпає від наслідків бойових дій.

За статистичними показниками соціальна сфера України недофінансована через відсутність відповідних бюджетних коштів. У європейських країнах захисною статтею видатків державного бюджету є соціальні видатки. Видатки на соціальні потреби мають найбільшу питому вагу в європейському бюджеті. Уряд України має встановити мінімальні національні стандарти для визначення меж якісних та кількісних показників надання соціальних послуг населенню, які не можна знижувати. Стратегія скасування або скорочення окремих соціальних програм в умовах недостатнього державного фінансування, яка часто практикується в Україні, не є типовою для світової практики. Оскільки соціальний сектор включає зайнятість, рівень безробіття та політику в таких сферах, як охорона здоров'я, освіта та наука, соціальні програми не лише захищаються національним урядом, але також переглядаються та збільшуються в міру зростання доходів бюджету.

Потрібні кардинальні реформи в системі соціального забезпечення та соціальної підтримки. Наразі актуальним є проведення пенсійної реформи. Потребує вдосконалення і законодавство у сфері соціального захисту населення,

реформування управління системою соціального забезпечення та соціальної підтримки в контексті політики децентралізації України. Адже органи місцевого самоврядування, особливо на районному та обласному рівнях, ще не мають достатніх повноважень щодо здійснення соціального забезпечення та соціальної підтримки населення.

Нарешті, потребує перегляду і система надання соціальних пільг, яких існує дуже багато, а коштів у бюджетах усіх рівнів катастрофічно не вистачає.

В умовах запровадженого воєнного стану в Україні має бути посилено підтримку населення, в тому числі шляхом перерозподілу коштів бюджетів всіх рівнів. Необхідно спрямувати додаткові призначення на посилення соціального захисту окремих категорій осіб, які проживають в країні, а також проводити нарахування та виплати всіх видів державних соціальних допомог, пільг та субсидій вчасно та в повному обсязі, навіть незважаючи на існуючі суттєві проблеми з наповненням бюджетів всіх рівнів

Отже, надзвичайно важливою функцією держави в умовах воєнного стану є соціальний захист населення, надання допомоги постраждалим. Одним із головних завдань формування та реалізації державної політики у сфері соціального захисту має стати забезпечення громадян своєчасною, доступною, якісною підтримкою (наскільки це можливо в умовах воєнного стану) та створення системи надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи, наближені до найкращих практик післявоєнної Європи.

Тому ефективна відповідь на сучасні виклики та загрози потребує відповідної трансформації національної соціальної політики України, яка забезпечить узгоджену, законодавчо врегульовану діяльність її суб'єктів з метою забезпечення соціального захисту населення в умовах воєнного стану в державі. Державна політика щодо соціального захисту населення в умовах воєнного стану також має комплексно сприяти забезпеченню обороноздатності країни та розвитку економіки та подальшій післявоєнній відбудові, що стане предметом подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеп'юк М.М. Джерела фінансування соціальної сфери в Україні. Співдружність наук: архітектура, економіка, право: матеріали X Всеукраїнського студентського наукового симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 18 листопада 2022 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля. С.11-15.
2. Андріїв В.В. Суб'єкти правовідносин із соціального страхування. Держава і право: Збірник наукових праць: Юридичні і політичні науки. Вип. 51. К: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. С. 358-361.
3. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України : навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. К. : Знання, 2005
4. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 663 с.
5. Борецька Н. П. Регіональні аспекти соціального захисту населення. Регіональна економіка. 2000. № 3. С. 83-88.
6. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. / Н.П. Борецька. Донецьк: Янтар, 2007. 352 с.
7. Бориченко К.В. Соціальний захист сімей з дітьми за законодавством України: автореф. дис. ... канд..юр.наук: спец. 12.00.05. Нац. ун-т. «Одеська юридична академія». Одеса, 2015. 20 с.
8. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. (у ред. від 18.04.2020 р.). Ш Б : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-> (дата звернення: 12.09.2022).
9. Гаврюшенко Р.Є, Коваль Н.В. Організаційно-правові форми соціального захисту в Україні. Управління розвитком. 2011. № 10. С. 25-26.
10. Гітіс Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. Економічний вісник Донбасу. 2020. № 1 (59). С. 116-122.

11. Грищук А.М. Адміністративно-правова охорона сім'ї, дітей та молоді.: автореф.дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2011. 20 с.
12. Грідін О.В. Державна політика у сфері соціального захисту населення України в умовах воєнних дій. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Слобожанські наукові читання: соціально-економічні та гуманітарно-правові виміри», (27-28 квітня 2022 р.): тези доповіді. Харків: НТУ «ХПІ», 2022 с.64-65.
13. Грушко В. І. Пенсійна система України : навч. посіб. / В. І. Грушко. К.,2006.
14. Гудзь А.О. Недержавне соціальне забезпечення як окрема форма соціального захисту населення в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. № 3. С. 78-82.
15. Гудзь А.О. Класифікація форм та видів благодійної діяльності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 1. С. 61-64.
16. Державна казначейська служба України. Офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
17. Державний веб-портал бюджету для громадян <https://openbudget.gov.ua/>
18. Доходи та витрати населення за регіонами України (за даними Державної служби статистики України). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 11.11.2022).
19. Дутчак А. В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (45). С.568 – 571
20. Європейська соціальна хартія (переглянута): документ 994 062. https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/994_062#Text (дата звернення:08.10.2022).
21. Журавський В. С. Українські Закони. Соціальний кодекс України. К.: Логос. 1998. 319с.
22. Загальна декларація про права людини: документ 995 015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 12.09.2022)

23. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.09.2022)

24. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 48, ст.409.

25. Закон України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року № 2671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

26. Закон України від 21.09.2022 р. №2620, Про внесення змін до Закону України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування” та Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” <https://www.pfu.gov.ua/2155351-z-1-sichnya-2023-roku-nabuvaye-chynnosti-zakonu-ukrayiny-vid-21-09-2022-2620-ix-pro-vnesennya-zmin-do-zakonu-ukrayiny-pro-zagalnoobov-yazkove-derzhavne-sotsialne-strahuvannya-ta-zakonu-ukrayiny-pro-za/>

27. Закон України «Про соціальні послуги» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 18, ст.73

28. Закон України «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 09.04.2021 № 1071-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-20#Text>

29. Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. Бюджетний моніторинг. В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик [та ін.]. ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи ЗМФІ-II) впровадження», USAID. 2015. 72 с.

30. Іванова А. М., Вацлавський О. І. Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації в Україні. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації : збірник тез доповідей

XVII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С. 96 - 98.

31. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР/ Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. С. 141.

32. Кайтанський О.С. Організаційно-правові форми соціального захисту молоді в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 5 (2). С. 37-41.

33. Кайтанський О.С. Правове забезпечення соціального захисту молоді в Україні: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 204 с.

34. Калашников С.В. Теоретичні аспекти формування соціальної сфери в сучасних економічних умовах. Ефективна економіка. 2016. № 1. 47 с.

35. Крижна В. Соціальні права громадян: соціальний захист та соціальне забезпечення. Соціальні права та їх захист адміністративним судом: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ. 2020. С. 70–74. URL: <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8> (Дата звернення: 15.12.2022).

36. Лаврухін В. В. Реформування чинної моделі соціального захисту в системі пріоритетів державної соціальної політики в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02. Київ: Національна академія державного управління при президентові України, 2015. 263 с. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/138/files/2f2118a5-f3eb-400d-9c45-5903e4244a39.pdf>.

37. Мальований М. І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: монографія. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. 496 с.

38. Марценюк О. В. Соціальний захист населення України. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, 2015. Вип. 2 (3). С. 166 – 170.

39. Махортов Ю.О., Телічко Н.А. Інноваційні підходи до удосконалення системи управління сферою соціального захисту населення. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент. 2018. № 17. С. 4-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2018_17_2, с 11-12

40. Медвідь А.О. Гарантії права на державну соціальну допомогу бездомним особам і безпритульним дітям. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2016. № 8. С. 109-116.

41. Медвідь А.О. Право бездомних осіб і безпритульних дітей на додатковий соціальний захист. Право і суспільство. Науковий журнал. 2015. № 5-2. С. 91-96.

42. Москаленко В. В. Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави. Наукові записки Києво-Могилянської академії. Політичні науки. 2005. Т. 21. С. 41-44.

43. Москаленко В. В. Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави. Наукові записки, 2003. Том 21. С. 42.

44. Насібова О. В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. Економіка та держава, 2019. № 8. С. 35 - 40.

45. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua>.

46. Осіпова Л. В., Плахтій В. Г. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: сучасний стан та перспективи. Проблеми економіки та політичної економії, 2018. № 1. С. 125 - 138.

47. Осіпова Л., Грицик Н. Фінансування соціального забезпечення в умовах децентралізації. Приазовський економічний вісник, 2019. Випуск 3 (13). С. 10 - 15.

48. Павлова Л. О. Політико-економічний аналіз системи соціального захисту населення в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.01. Київ, 2016. 230 с. URL: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/1>

49. Пенсійний фонд України. Інформаційна сторінка вебпорталу. URL: <https://www.pfu.gov.ua/> (дата звернення 09.12.2022).
50. Пилипенко П.Д. Право соціального забезпечення України: навч. посібник. К.: Істина, 2007. 434 с. [2/dis_pavlova.pdf](#).
51. Пігуль Н., Люта О., Бойко А. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні. Вісник НБУ. 2015. Січень. С. 30-35.
52. Прилипко С.М. До питання визначення організаційно-правових форм і видів соціального забезпечення. Правова держава: Щорічник наук. праць. 2006. Вип. 17. С. 242-249.
53. Прилипко С.М. Проблеми теорії права соціального забезпечення: монографія. Х.: ПП «Берека Нова», 2006. 480 с.
54. Реформування системи управління у сфері соціальної політики в рамках децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування: (за даними Міністерства соціальної політики України). URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Decentralizaciya-vladi-.html> (дата звернення 28.11.2022).
55. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці: дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук. Київ, 2016. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF.
56. Синичук С. М. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. С. М. Синичук, В. Я. Бурак. К.: Знання, 2003. 306 с.
57. Скуратівський В. А. Основи соціальної політики : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій. К.: МАУП, 2002. 200 с.
58. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посіб. К.: Знання, 2005. 692 с.
59. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навчальний посібник /Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016. 692 с.

60. Стойка А. Фінансування соціальної сфери: джерела і шляхи диверсифікації. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10savdsd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10savdsd.pdf).

61. Трофімова Л. Судовий контроль належного врядування у справах про соціальних захист. Соціальні права та їх захист адміністративним судом: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ. 2020. С. 359-364. URL: <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8> (Дата звернення: 15.12.2022).

62. Фаріон М.М. Особливості системи соціального захисту в Україні. Ефективна економіка № 7. 2017. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5709>

63. Флорескул Н. Система соціального захисту населення як чинник форсування соціальної держави. Київ. Вісник КНТЕУ 2/2009 с.34-46.

64. Хмелярчук М.І. Зайнятість і соціальний захист молоді: монографія; НАН України, Ін-т регіон. досліджень. Л., 2003. 126 с.

65. Шум Ю.М. Особливості соціального захисту молоді в Україні. Актуальні питання публічного та приватного права в контексті системних реформ. Матеріали науково-практичної конференції (м. Ужгород, 14-15 травня 2021 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2021. 96 с. С. 55-61.

66. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. К: КНЕУ, 2005. 232 с. [<https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion>] https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/230514.html

67. Brych V., Borysiak O., Brych B. Digital marketing of energy service companies' personnel in the context of socio-economic development // Strategies for sustainable socio-economic development and mechanisms their implementation in the global dimension : collective monograph / edited by M. Bez-partochnyi, in 3 Vol. // VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. Sofia : VUZF Publishing House «St. Grigorii Bogoslov», 2019. Vol. 3. P. 309-317

68. Ezcurra R., Rodriguez-Pose A. Decentralization of social protection expenditure and economic growth in the OECD. Publius, 2011. № 41 (1). P. 146 - 157.

69. General government expenditure by function (COFOG.) URL:http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_a_exp&lang=en (дата звернення: 16.10.2022).

70. Social Expenditure Database OECD. URL: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=SOCX_AGG (дата звернення: 27.10.2022).

ВІДГУК

на магістерську роботу

Агеп'юка Михайла Михайловича на тему:

«СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛЬНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ» Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Видатки на захист і соціальне забезпечення є одними з найбільших статей видатків державного бюджету. Існуюча система соціального захисту та соціального забезпечення передбачає державну підтримку найбільш незахищених верств населення з метою забезпечення належного рівня життя та підвищення добробуту громадян. Забезпечення належної підтримки вразливих груп потребує постійного вдосконалення процесу планування та реалізації витрат на соціальний захист і соціальне забезпечення.

На основі проведеного моніторингу літературних та наукових джерел, автором досліджено основні складові системи соціального захисту населення систему. Визначено соціальне забезпечення як складова соціальної політики та вивчено зарубіжний досвід соціального захисту населення.

У аналітичній частині охарактеризовано систему державних соціальних стандартів у 2019-2021 роках, здійснено аналіз видатків з державного та місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення та вивчено міни в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

У третьому розділі роботи, визначено проблеми соціальної сфери в Україні та наведені перспективи удосконалення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення.

У процесі виконання роботи Михайло Агеп'юк достатньо проявив вміння виконувати поставлені завдання, працював ритмічно, всі зауваження керівника враховував.

Загалом, магістерська робота є завершеною, її структура та оформлення відповідає встановленим вимогам, що дає підстави для рекомендації до захисту перед Екзаменаційною комісією з оцінкою «добре».

Керівник магістерської роботи, к.е.н., доц Н. Ф. Розумович

РЕЦЕНЗІЯ

на наукову роботу

на здобуття освітнього кваліфікаційного рівня «магістр»

студента факультету суспільних та прикладних наук

кафедри управління та адміністрування

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Агеп'юка Михайла Михайловича

на тему: «Система соціального захисту та соціального забезпечення в
Україні: реальний стан та перспективи»

Наукова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У роботі обгрунтовано актуальність теми дослідження та визначено стан її наукової розробки.

В умовах запровадженого воєнного стану в Україні має бути посилено підтримку населення, в тому числі шляхом перерозподілу коштів бюджетів всіх рівнів. Необхідно спрямувати додаткові призначення на посилення соціального захисту окремих категорій осіб, які проживають в країні, а також проводити нарахування та виплати всіх видів державних соціальних допомог, пільг та субсидій вчасно та в повному обсязі, навіть незважаючи на існуючі суттєві проблеми з наповненням бюджетів всіх рівнів

Надзвичайно важливою функцією держави в умовах воєнного стану є соціальний захист населення, надання допомоги постраждалим. Одним із головних завдань формування та реалізації державної політики у сфері соціального захисту має стати забезпечення громадян своєчасною, доступною, якісною підтримкою (наскільки це можливо в умовах воєнного стану) та створення системи надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи, наближені до найкращих практик післявоєнної Європи.

Зміст та оформлення кваліфікаційної роботи повністю відповідає встановленим методичним вимогам.

Робота написана грамотно, тему повністю розкрито, студентом наведені висновки та рекомендації зроблені самостійно, які характеризують наукову новизну, теоретичну та практичну значущість. Вони належним чином обгрунтовані за рахунок використання широкого спектру методів та прийомів дослідження і значною кількістю фактичних даних.

Отже, поставлені завдання і мету дослідження досягнуто, а положення наукової новизни сформульовано коректно.

Наукова робота студента Агеп'юка Михайла Михайловича виконана на високому рівні і рекомендується до захисту.

Рецензент:

Богова Кравчинна В/освіта
(посада, місце роботи, науковий ступінь, вчене звання)

Глобулю Марія Михайлівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

« 03 » лютого 2023 р.

метадані

Заголовок

Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи

Автор

Науковий керівник

Агел'юк М. кандидат економічних наук Наталія Розумович

підрозділ

King Danylo University

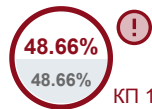
Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		6
Інтервали		0
Мікропробіли		125
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		293

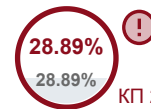
Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

15975

Кількість слів

125114

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Прокручайте список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтеся посиланням "Позначити фрагмент" та перегляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадковій схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаїчний плагіат) або великими фрагментами без зазначення джерела (прямий плагіат).

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion	383	2.40 %
2	https://allref.com.ua/uk/skachaty/Osnovni_skladovi_sistemi_social-nogo_zahistu49	224	1.40 %
3	https://buhgalter911.com/uk/news/news-1069297.html	202	1.26 %
4	https://resource.odmu.edu.ua/chair/download/146453/wNFNLlcvTeFVIPUPazN_UA/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F_%E2%84%963_%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.doc	150	0.94 %
5	https://www.pfu.gov.ua/2155474-shhomisyachni-strahovi-vyplaty-ta-inshi-vyplaty-na-vidshkoduvannya-shkody/	131	0.82 %

6	https://dzplatforma.com.ua/news/58106-vru-spriyae-vprovadzhennyu-novikh-aktivnikh-program-na-rinku-pratsi	104	0.65 %
7	https://www.rada.gov.ua/news/razom/221814.html	103	0.64 %
8	https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion	102	0.64 %
9	https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_rob/studentresearchjournal091.pdf	101	0.63 %
10	https://www.pfu.gov.ua/2155474-shhomisyachni-strahovi-vyplaty-ta-inshi-vyplaty-na-vidshkoduvannya-shkody/	94	0.59 %

з бази даних RefBooks (0.41 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
джерело: Paperity			
1	Evaluation of the budgetary financing of the social security in Ukraine Mykhaylo Malyovanyi;	65 (6)	0.41 %

з домашньої бази даних (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
---------------------	-----------	--	--

з програми обміну базами даних (0.66 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	YFCNU/2019m/fpob/fpob_2019_008.pdf 10/28/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	44 (3)	0.28 %
2	YFCNU/2019m/soph/soph_2019_032.pdf 10/29/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	24 (2)	0.15 %
3	YFCNU/2019m/laws/laws_2019_039.pdf 10/29/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	10 (1)	0.06 %
4	КАФЕДРА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН_2018_Закриницька_Пашенко 11/29/2018 V. N. Karazin Kharkiv National University (KKNU) (Юридичний факультет - кафедра державно-правових дисциплін)	10 (1)	0.06 %
5	«Реформування системи соціального захисту населення як інструмент антикризової політики держави» 1/6/2018 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра національної економіки та публічного управління)	7 (1)	0.04 %
6	CNUT/ Право_соціального_забезпечення_Конспект_лекцій_для_студ._усіх_форм_навчання____ уклад.:_К._В._Денисен.pdf 8/28/2017 National University Chernihiv Politechnika (NUCP) (Deanery)	6 (1)	0.04 %

7	Організація обліку та аудиту розрахунків з оплати праці 1/16/2018 Kharkiv National University of Economics named after S.Kuznets (KNUE) (KNUE)	5 (1)	0.03 %
---	--	-------	--------

з Інтернету (47.59 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion	740 (11)	4.63 %
2	https://www.uchika.in.ua/navchalenij-posibnik-chernigiv-2016-075-8-bbk-67-405ya73.html?page=2	455 (13)	2.85 %
3	http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/diplomna-robota-magistra-Stashuka-Jaroslava-Olegovicha.pdf	406 (21)	2.54 %
4	https://www.rada.gov.ua/print/230514.html	335 (16)	2.10 %
5	https://bureau.in.ua/downloads/news/2016-04-08/STRATEGYA-ROZVYTKU-SYSTEMY-SOTSIALNYH-POSLUG.pdf	326 (15)	2.04 %
6	https://caritas.ua/wp-content/uploads/2021/08/strategiya-rozvytku-systemy-soczialnyh-poslug-v-ukrayini-na-period-do-2025.pdf	271 (16)	1.70 %
7	https://buhgalter911.com/uk/news/news-1069297.html	266 (3)	1.67 %
8	http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/syst_soc_zab.pdf	263 (9)	1.65 %
9	http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/19877/2/IVMNK_2013_Ratsyuk_A_S-Analysis_of_models_of_146-148.pdf	247 (10)	1.55 %
10	https://www.pfu.gov.ua/2155474-shhomisyachni-strahovi-vyplaty-ta-inshi-vyplaty-na-vidshkoduvannya-shkody/	240 (3)	1.50 %
11	https://resource.odmu.edu.ua/chair/download/146453/wNFNLicvTeFViPUPazN_UA/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F_%E2%84%963_%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.doc	231 (8)	1.45 %
12	https://allref.com.ua/uk/skachaty/Osnovni_skladovi_sistemi_social-nogo_zahistu49	224 (1)	1.40 %
13	http://textreferat.com.ua/referat2.php?id=6948	192 (7)	1.20 %
14	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/39073/1/160-163%20%D0%A1%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf	171 (3)	1.07 %
15	http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2009/02/6.pdf	147 (8)	0.92 %
16	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40512/3/%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf	144 (12)	0.90 %
17	https://dzplatforma.com.ua/news/58106-vru-spriyae-vprovadzhennyu-novikh-aktivnikh-program-na-rinku-pratsi	128 (2)	0.80 %
18	https://www.slideshare.net/gurtua/ss-1950997	118 (8)	0.74 %
19	https://news.dtki.ua/labor/other/80862-socviplati-cerez-neshhasni-vipadki-viplacuvatimut-po-novomu	107 (3)	0.67 %
20	https://www.rada.gov.ua/news/razom/221814.html	103 (1)	0.64 %
21	https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_rob/studentresearchjournal091.pdf	101 (1)	0.63 %

22	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=45780&pf35401=250821	98 (6)	0.61 %
23	http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D1%81%D0%BE%D1%86-%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7..doc	86 (6)	0.54 %
24	http://pryluky.cg.gov.ua/index.php?id=14124&tp=1&pg=	77 (10)	0.48 %
25	http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/32118/1/2019-12.pdf	76 (4)	0.48 %
26	https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/Alternative-Report-ESCR-19.12_ukr.pdf	71 (6)	0.44 %
27	http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67670.doc.htm	70 (2)	0.44 %
28	http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/2_13_2019.pdf	69 (7)	0.43 %
29	https://lektsii.org/6-24908.html	68 (4)	0.43 %
30	https://otherreferats.allbest.ru/finance/00140554_0.html	68 (1)	0.43 %
31	http://www.venu-journal.org/download/2021/1/16-Bolotina.pdf	67 (5)	0.42 %
32	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/28245/1/dysertacia-zhuk.pdf	65 (8)	0.41 %
33	http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8C-%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%83-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97-%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%E2%84%961-2015-%D1%80...pdf	64 (9)	0.40 %
34	https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/dis_pavlova.pdf	59 (1)	0.37 %
35	http://2djp.su/%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%8B/975065/	58 (8)	0.36 %
36	https://bibl.com.ua/pravo/8342/index.html	50 (2)	0.31 %
37	http://www.stashkiv.ho.ua/files/10.pdf	50 (1)	0.31 %
38	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5786/1/6050_IR.pdf	49 (4)	0.31 %
39	https://u-lead.org.ua/news/55	48 (5)	0.30 %
40	https://xreferat.com/105/4156-1-f-nansove-zabezpechennya-soc-al-no-sferi-ukra-ni.html	48 (2)	0.30 %
41	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/39588/1/%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A2.%D0%9C.%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202020.pdf	47 (3)	0.29 %
42	https://www.kr-rada.gov.ua/zagalna-informatsiya/golovne-upravlinnya-pensijnogo-fondu-ukrayini-v-kirovogradskiy-oblasti/	46 (6)	0.29 %
43	http://chp.com.ua/ua/all-news/item/82451-fssu-peredae-funksiji-sotsialnogo-strakhuvannya-do-pensijnogo-fondu	42 (1)	0.26 %

44	https://zn.ua/ukr/UKRAINE/strakhovi-viplati-vid-pfu-jak-otrimati-vnaslidok-neshchasnoho-vipadku-na-virobnitstvi.html	41 (1)	0.26 %
45	https://ukrreferat.com/chapters_book/pravo/stashkiv-bi-2005-teoriya-prava-sotsialnogo-zabezpechennya-kniga.html	41 (3)	0.26 %
46	https://sud.ua/uk/news/ukraine/258119-kakoy-srok-rassmotreniya-dokumentov-i-prinyatiya-resheniya-po-ezhemesyachnym-strakhovym-vyplatam-i-drugim-vyplatam-na-vozmeschenie-uscherba-pfu	41 (2)	0.26 %
47	https://knote.edu.ua/file/NjY4NQ==/d36be6e1b37286eb2be9f625e38700b5.pdf	35 (2)	0.22 %
48	https://i.factor.ua/ukr/journals/ot/2015/november/issue-21/article-13132.html	34 (3)	0.21 %
49	http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/545/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%9C%D0%B0%D0%B%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%20%D0%A3%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%8C.doc	33 (5)	0.21 %
50	https://koryukivka-rada.gov.ua/korysna-informatsiya/informuye-fond-sotsialnogo-strahuvannya/	32 (3)	0.20 %
51	http://www.dridu.dp.ua/nauka/sv_rada_D/dis/Kryshen_dissertation.pdf	28 (4)	0.18 %
52	http://studentam.net.ua/content/view/9145/93/	28 (2)	0.18 %
53	http://www.venu-journal.org/download/2020/2(39)/13-Latysheva.pdf	28 (1)	0.18 %
54	https://knowledge.allbest.ru/economy/3c0b65635a2bd78b4d53b89421216d26_0.html	26 (2)	0.16 %
55	http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2016.pdf	26 (3)	0.16 %
56	https://bureau.in.ua/downloads/social-reform/reportua.pdf	26 (1)	0.16 %
57	https://www.buh24.com.ua/postanova-fss-vid-19-07-2018-%11pro-zatverdzhennya-poryadku-priznachennya-pererahuvannya-ta-provedennya-strahovih-viplat/	24 (3)	0.15 %
58	https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/15-publichne-upravlinnya-.pdf	24 (4)	0.15 %
59	http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/21_05_2020.pdf	24 (2)	0.15 %
60	http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/64457/111-Khoma.pdf?sequence=1	23 (1)	0.14 %
61	https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/visnuk_2_2019_ur.pdf	22 (4)	0.14 %
62	https://uristinfo.net/2011-01-16-19-18-47/244-pravo-sotsialnogo-zabezpechennja-jaroshenko-is/6502-organizatsijno-pravovi-osnovi-sotsialnogo-strahuvannja.html?start=1	21 (2)	0.13 %
63	https://ukd.edu.ua/sites/default/files/2020-06/Zbirnyk-stud.-sympoziumu-19.pdf	20 (2)	0.13 %
64	https://studfiles.net/preview/5648048/page:30/	19 (3)	0.12 %
65	http://microushi.od.ua/site/microushi-odessa/files/library/62_pravo-na-social-ne-zabezpechennya.docx	18 (2)	0.11 %
66	http://www.StudFiles.ru/preview/5642388/page:3/	17 (1)	0.11 %
67	https://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&l=ua&j=19&id=42	16 (2)	0.10 %

68	http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2745/1/%D0%9B%D0%B8%D1%81%D1%8F%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%92.%20%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%B%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD.pdf	16 (2)	0.10 %
69	https://otherreferats.allbest.ru/law/00087237_1.html	15 (2)	0.09 %
70	http://www.stashkiv.ho.ua/files/9.pdf	15 (2)	0.09 %
71	http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/42.pdf	15 (1)	0.09 %
72	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5357/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%D1%8F%D0%BA%20%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf	14 (2)	0.09 %
73	https://echochernobylya.blogspot.com/2013/02/2311-15022013_20.html	14 (1)	0.09 %
74	http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/1990/1/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%20%D0%9B.%20%D0%9E.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf	14 (1)	0.09 %
75	https://sud.ua/uk/news/ukraine/258300-v-pfu-obyasnili-kuda-obraschatsya-esli-u-zastrakhovannykh-lits-budut-voznikat-voprosy-o-strakhovykh-vyplatakh	14 (1)	0.09 %
76	https://zakononline.com.ua/documents/show/379797_690172	14 (1)	0.09 %
77	https://revolution.allbest.ru/sociology/01028771_0.html	13 (2)	0.08 %
78	https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u208/rp_udb_2019_1.pdf	13 (1)	0.08 %
79	http://lutsk-ntu.com.ua/sites/default/files/sites/default/files/files13/zbirnik_22-23.05.2020_r.pdf	13 (2)	0.08 %
80	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Specializovani_vcheni_radi/Kiss/Kiss_dis.pdf	12 (2)	0.08 %
81	https://allrefrs.ru/2-32357.html	11 (1)	0.07 %
82	https://t.me/s/SocialFund?before=3103	11 (1)	0.07 %
83	http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/diplomna-robota-magistra-Margarjan-Dzhulietti-Manvelivni.pdf	11 (2)	0.07 %
84	https://subj.ukr-lit.com/straxuvannya-plisa-v-j-11-1-ponyattya-socialnogo-straxuvannya/	11 (1)	0.07 %
85	https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/1f30b2f91b4124794d5ae43544042092.pdf	10 (1)	0.06 %
86	https://aop.nmu.org.ua/ua/metodicki/specialist/opg/lzi/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B04_%D0%A1%D0%BE%D1%86.%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85.pdf	10 (1)	0.06 %
87	https://epdf.pub/-a62338b66b9fa54010b6de6b344a5eb37881.html	10 (1)	0.06 %
88	http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/7794/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202017%2C%202.doc	9 (1)	0.06 %
89	https://khntusg.com.ua/wp-content/uploads/2020/09/bakanovskij.pdf	7 (1)	0.04 %
90	https://www.yaneuch.ru/cat_55/mzhnarodnopravovij-zahist-prav-ljudini/172169_1974118.page8.html	7 (1)	0.04 %

91	http://www.nvppp.in.ua/vip/2020/4/4-2020.pdf	7 (1)	0.04 %
92	http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/dis_meshan_0.pdf	7 (1)	0.04 %
93	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/26363/1/TulaJ_Derz_finansy.pdf	6 (1)	0.04 %
94	http://www.dnibr.dp.gov.ua/OBLADM/dnepr_rda.nsf/docs/897B1C1FCE4B74A1C22583BE0029CD66	6 (1)	0.04 %
95	http://ks-rda.gov.ua/news/3030?SHOWALL_1=1	6 (1)	0.04 %
96	https://iknigi.net/avtor-kollektiv-avtorov/112991-pravoiznavstvo-kollektiv-avtorov/read/page-19.html	6 (1)	0.04 %
97	https://pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/svr/dissertaciya-drabyk.pdf	6 (1)	0.04 %
98	http://academy.gov.ua/pages/dop/138/files/2f2118a5-f3eb-400d-9c45-5903e4244a39.pdf	6 (1)	0.04 %
99	http://aprus.khpi.edu.ua/article/download/265971/261975	5 (1)	0.03 %
100	http://eprints.kname.edu.ua/47216/1/2017%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.267%D0%9B.pdf	5 (1)	0.03 %
101	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1121/4.1.pdf	5 (1)	0.03 %
102	http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/35266/1/prohramy_2017_Sotsialna_ekonomika.pdf	5 (1)	0.03 %
103	https://zakon.rada.gov.ua/go/722-20	5 (1)	0.03 %
104	https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11091/1/%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%A6%D0%86%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%99.pdf	5 (1)	0.03 %
105	http://tnu.edu.ua/sites/default/files/normativbasa/tnupravonoabr2017.pdf	5 (1)	0.03 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------
